

בית-הספר למדעי ההתנהגות
המגמה לפסיכולוגיה קלינית של הילד

פרויקט גמר לקראת תואר מוסמך בפסיכולוגיה:

הקשר שבין שביעות רצון מזוגיות ומחלוקת התפקידים בה
לבין שביעות הרצון הכללית מהחיים
בקרוב אבות הומוסקסואליים
אשר הביאו את ילדיהם במסגרת זוגיותם וללא מעורבותה של אם

מגישה: מרב רונן
מנחה: ד"ר עפר פיין

ינואר 2015
התשע"ה

תוכן עניינים

תקציר.....1-2

Abstract.....2-3

מבוא4-18

1. זוגיות4-5

1.1 חלוקת תפקידים בזוגיות.....6

1.2 זוגיות הומוסקסואלית.....7-8

2. אבהות.....8-10

2.1 אבהות במסגרת של זוגיות הומוסקסואלית.....10-11

3. שביעות רצון כללית.....11-12

3.1 שביעות רצון כללית, זוגיות וחלוקת התפקידים בזוגיות.....12-13

3.1.1 שביעות רצון כללית וזוגיות הומוסקסואלית.....13-15

3.2 שביעות רצון כללית ואבהות.....15-17

3.2.1 שביעות רצון כללית ומעבר לאבהות במסגרת של זוגיות הומוסקסואלית.....17-18

השערות המחקר.....19

שיטה.....20-22

נבדקים.....20

כלים.....21-22

הליך.....22

ניתוח נתונים.....22

תוצאות.....23-34

דיון.....35-42

ביבליוגרפיה.....43-48

נספחים.....49-56

תקציר

התופעה של "משפחות חדשות" אשר בראשן עומד זוג גברים הולכת ומתרחבת במדינת ישראל. יותר ויותר זוגות הומוסקסואלים בוחרים להביא את ילדיהם באמצעות שירותיהן של תורמת ביצית ואם פונדקאית. תופעה זו עודנה חדשה בעולם בכלל ובישראל בפרט, שבשטחה, נכון לזמן כתיבת המחקר, זוגות הומוסקסואלים לא מורשים לבצע את תהליך הפונדקאות. אולם נדמה שהגיעה השעה לערוך מחקר ראשוני של היבטים פסיכולוגיים שונים הנוגעים לאותן משפחות, בדגש על הזווית ההורית. זוגיות חד מינית היא בעלת מאפיינים ייחודיים ומעניין לבחון את מה שקורה לה עם המעבר מזוג לזוג אבות. שביעות הרצון מהזוגיות היא גורם רב משמעות למידת שביעות הרצון שחש האדם מחייו. בתוך כך, לחלוקת התפקידים בין בני הזוג ישנו תפקיד מרכזי. מכיוון שזוגות הומוסקסואלים מדווחים באופן כללי על שביעות רצון גבוהה מהזוגיות ומחלוקת התפקידים השוויונית ביניהם, ניתן היה לשער שנראה זאת גם במעבר לאבהות. מטרתו של מחקר זה היא לבחון את הקשר שבין שביעות הרצון מהזוגיות ומחלוקת תפקידים בה - לבין שביעות הרצון מהחיים של אבות הומוסקסואלים. במחקר השתתפו 100 נבדקים ונבדקות, בגילאי 26-53, אשר השתייכו לשלוש קבוצות: אבות הומוסקסואלים, אבות הטרוסקסואלים ואמהות הטרוסקסואליות. לכל הנבדקים היה ילד אחד לפחות שגילו פחות מ-10, אשר נולד מתוך מערכת יחסיהם הנוכחית. הנבדקים מילאו שאלון המודד את שביעות הרצון מהזוגיות (DAS) וכן שאלון המודד היבטים שונים של שביעות רצון מחלוקת תפקידים בזוגיות (Who Does What?). שביעות הרצון הכללית מהחיים נמדדה באמצעות שאלון (SWLS). מהניתוחים הסטטיסטיים שנערכו עולה כי בהתאם להשערה, אבות הומוסקסואלים יותר שבעי רצון מחייהם וכן חשים יותר כשירים לטיפול בילדיהם, לעומת אבות הטרוסקסואלים. כמו כן, נמצא כי אמהות הטרוסקסואליות חשות כשירות יותר מהאבות הטרוסקסואלים לטיפול בילדים, אך אין הבדלים בינן לבינם ברמת שביעות הרצון הכללית מהחיים, בניגוד להשערה. עוד נמצא כי לשביעות הרצון מהקשר הזוגי תרומה מובהקת להסבר השונות של שביעות הרצון הכללית מהחיים עבור כל קבוצות המחקר, אך רק עבור קבוצת האבות ההומוסקסואלים גם לתחושת הכשירות לטיפול בילדים ישנה תרומה מובהקת להסבר שונות זו. בניגוד להשערה, לא נמצאו הבדלים בשביעות הרצון מהזוגיות או מחלוקת התפקידים בה, בין שתי קבוצות האבות או בין שתי קבוצות ההורים הטרוסקסואלים. מהתבוננות בכלל ממצאי המחקר עולה כי על אף שאבות הומוסקסואלים לא מראים רמה יוצאת דופן של שביעות רצון מהזוגיות, הם יותר שבעי רצון מחייהם באופן כללי. עוד עולה כי תחושת הכשירות לטיפול בילדים, שהוגדרה כאחד ממדדי המשנה של חלוקת התפקידים, הינה דומיננטית במיוחד לשביעות הרצון הכללית של אבות הומוסקסואלים. ממצאים אלו חשובים להבנת הגורמים שתורמים

לשביעות רצונם הכללית מהחיים של הורים, שהביאו את ילדיהם מתוך זוגיות גברית הומוסקסואלית.
ובכך יש בכדי להתחיל ולהבין היבטים הקשורים לשביעות רצונם הכללית ולרווחתם הנפשית של
ילדיהם.

Abstract

The "New Families" phenomenon of families with two fathers, is a growing one in Israel. Nowadays, more and more same-sex couples are choosing to have children using egg donation and surrogacy. This phenomenon is new throughout the world and even more so in the state of Israel, where at the time of this study, the surrogacy procedure remains illegal for homosexual couples. Despite the relatively low numbers of these couples, there are enough to begin studying the different psychological aspects of these families, particularly from the parental angle. Same-sex relationships have their own unique characteristics, and it is interesting to see what happens to the relationship when the homosexual couple becomes a couple of fathers. It is known that role division between spouses, and relationship satisfaction both contribute greatly to one's general life satisfaction. Since homosexual couples tend to report higher levels of relationship and role division satisfaction, it can be hypothesized that this satisfaction continues into fatherhood. This study attempts to explore the connection between relationship and role division satisfaction – and the general life satisfaction of homosexual fathers. 100 Israeli participants, between the ages of 26-53 participated in the study. They all had at least one child under the age of 10 born from their current relationship. These participants were split into 3 study groups: homosexual fathers, heterosexual fathers, and heterosexual mothers. All participants completed the following questionnaires; (DAS) which examines relationship satisfaction, (Who does What?) which examines role division satisfaction and (SWLS) which examines general life satisfaction. The statistical analysis indicates that as hypothesized, homosexual fathers show greater general life satisfaction and feel more capable to raise their children, than heterosexual fathers. However, while heterosexual mothers tend to feel more capable to raise their children than heterosexual fathers, no difference is shown in general life satisfaction, contrary to the hypothesis. The study also

shows, that while relationship satisfaction is a statistically significant contributor to predicting general life satisfaction levels for all 3 study groups, sense of capability to raise children is a significant contributor to predicting general life satisfaction only for the homosexual fathers. Contrary to the hypothesis, No differences were found between the groups in levels of relationship and role division satisfaction. Generally, the findings indicate that while homosexual fathers do not show higher levels of relationship satisfaction, they do show greater life satisfaction, possibly due to feeling capable of raising their children. These findings contribute to the understanding of the life satisfaction of male homosexual parents, and may well be the first steps to understanding factors important to the life satisfaction and mental well-being of their children.

מבוא

בשנים האחרונות אנו עדים יותר ויותר לזוגות של גברים הומוסקסואלים, אשר בוחרים להרחיב את התא המשפחתי המשותף שלהם, ולהביא ילדים. בעוד שחלקם בוחרים לקיים הורות

משותפת עם אישה, הרי שלאחרונה הולכת וגוברת התופעה של הבאת ילדים בעזרת תרומת ביצית ואם פונדקאית. קולות בעד ונגד הורות גברית חד מינית נשמעים כיום בעולם. ענף מחקר שלם הולך ומתהווה, במטרה לבחון את הנושא מזוויות שונות, בעיקר סביב הרווחה הנפשית של ילדים שגדלים עם שני אבות, ללא דמות אם. בישראל נושא האבהות החד מינית הוא חדש יחסית, כאשר זוגות אלו עדיין לא מורשים לעשות שימוש בשירותיה של אם פונדקאית ונאלצים לפנות למדינות אחרות לשם כך. התינוקות הראשונים שנולדו בישראל במסגרת זוגיות של שני גברים, ללא דמות אם, הם כיום פעוטות בני שנים ספורות בלבד. אולם, בשלב זה כבר ניתן להתחיל ולבדוק היבטים פסיכולוגיים שונים הנוגעים ל"משפחות החדשות" שבראשן עומד זוג גברים, בדגש על הזווית ההורית. בעיניי, ישנו מקום לבחון היבטים שונים של הכניסה לאבהות במסגרת זוגיות, שאיננה מהזן המסורתי של גבר ואישה, על כל המשתמע מכך.

מחקר זה מבקש לבחון את האופן שבו מאפיינים שונים של הזוגיות ההומוסקסואלית באים לידי ביטוי במעבר לאבהות. מטרת המחקר לבחון את הקשר שבין שביעות רצון ממערכת יחסים זוגית ומחלוקת תפקידים בתוכה, לבין שביעות הרצון הכללית מהחיים, בקרב אבות הומוסקסואלים לעומת הטרוסקסואלים. זאת, מתוך ההנחה שגברים, באופן כללי, עוברים טלטלה נפשית חזקה עם כניסתם לאבהות. חשיבותו של מחקר שכזה היא ביכולת ללמוד ולאפיין את ה"משפחות החדשות" שנוצרות בישראל, בדגש על שביעות הרצון הכללית של ההורים עם כניסתם להורות, על מנת להבין את צרכיהן הספציפיים של משפחות אלו, במטרה לגדל את ילדיהן בסביבה בריאה מבחינה פסיכולוגית.

1. זוגיות

משהגיע אדם לבגרות, הקונפליקט המרכזי שעליו לפתור הוא בין יצירת אינטימיות עם האחר, לבין בדידות. נפשו הבוגרת של האדם מתפתחת ומתעצבת, תוך שהוא מפתח מערכת זוגית אינטימית משמעותית (Erikson, 1959). ואכן, נראה כי מערכת זוגית מחייבת היא משמעותית וחשובה מסיבות רבות. היא מספקת תחושות של בטחון כלכלי ופיזי, מספקת צרכים רגשיים של אהבה והערכה לצד צרכים פיזיים של יחסי מין ומגע (Stutzer & Frey, 2006) וכן מהווה מקור לתמיכה וסיוע בעת התמודדות עם משברים ולחצים (Cutrona, 1996 ; Cowan & Cowan, 2000).

מחקרים רבים, העוסקים בנושא הזוגיות, מנסים להבין את האופן שבו מושפעים דפוסי הקשר הזוגי שיוצר אדם בוגר מהשלבים השונים שעבר בחייו עד לבגרותו, בדגש על חוויותיו משנות ילדותו המוקדמת. בתוך כך, נמצא קשר בין דפוס ההתקשרות הראשוני של האדם עם מטפלו העיקריים, לבין האופן שבו הוא יוצר קשרים רומנטיים כאדם בוגר ואופיים של הקשרים אותם הוא מפתח (Collins &

(Read, 1990).

נוסף על כך, ענף מחקרי נרחב עוסק גם בגורמים העכשוויים בחייו של אדם שמשפיעים על דפוס הזוגיות שהוא מקיים. המחקר גם עוסק ביכולתה של הזוגיות לשרוד שינויים ותמורות בחייו של האדם וכן במידת שביעות הרצון של אנשים המצויים בזוגיות. נראה כי אחד הגורמים המשפיעים ביותר על מידת שביעות הרצון של אדם מהמערכת הזוגית בה הוא נמצא, הוא מידת שיתוף הפעולה שקיים בין בני הזוג וכן המידה שבה בני הזוג תומכים ומביעים פרגון הדדי - לעומת המידה שבה הם מערערים את בטחונו של בן הזוג או חשים מעורערים על ידו. על הפרגון ושיתוף הפעולה בין בני זוג משפיעים גורמים שונים, ביניהם תכונות האישיות של כל אחד מבני הזוג, הרווחה הנפשית שלהם, מידת הסכמתם לגבי נושאים שחשובים להם וכן מידת שיתוף הפעולה שהיה נהוג בין הוריהם של בני הזוג (Mangelsdorf, Laxman & Jessee, 2011).

הדבר מקבל משנה חשיבות כאשר מדובר בזוגות שגם מגדלים ילדים יחד. נראה כי ילדים שהוריהם תומכים זה במרותו של זה ומעניקים גיבוי זה לתפקודו של זה, חשים כי משפחתם מלוכדת יותר, לעומת ילדים שהוריהם מגלים עוינות הדדית או פוגעים מולם בסמכותו של ההורה השני (שם, שם). ילדים, ביחוד בגילאים צעירים, זקוקים לתחושה של לכידות במסרים שהם מקבלים, על מנת שיוכלו לבסס ולהפנים את האופן שבו מצופה מהם לנהוג בחברה (Belksy, Putnam & Crnic, 1996). בהמשך, בגילאי בית ספר, נראה כי ליחסים בין ההורים בבית ולמידה שבה הם תומכים זה בזה או מערערים זה על זה, ישנה השפעה רבה על האופן שבו הילדים יוצרים קשרים וחברויות עם בני גילם ועם מבוגרים בסביבתם ואף על טיב תפקודם בלימודים (Leary & Katz, 2004 ; Stright & Neitzel, 2003). ההשפעה של מידת שיתוף הפעולה והתמיכה ההדדית בין ההורים נמשכת גם לתוך גיל ההתבגרות, כאשר רמות גבוהות יותר של חוסר שיתוף פעולה בין ההורים קשורות לעלייה ברמות ההתנהגות המסוכנת ולקשיים חברתיים בקרב ילדיהם (Baril, Crouter & Mchale, 2007 ; Feinberg, Kan & Hetherington, 2007).

1.1 חלוקת תפקידים בזוגיות

האופן שבו נעשית חלוקת התפקידים בין בני הזוג בכלל ובני זוג שהינם הורים בפרט, נמצא במוקד המחקר של מידת שיתוף הפעולה בין בני הזוג ושביעות הרצון הכללית שלהם ממערכת היחסים. למעשה, נראה שחלוקת התפקידים בנוגע למטלות הביתיות ולגידול הילדים היא אחד הגורמים המשמעותיים ביותר לרווחה הנפשית של אנשים המצויים במערכת יחסים (Greenstein, 2009). נמצא

כי ככל שהאדם המצוי בזוגיות חש בפער קטן יותר בין חלוקת התפקידים שקורית בפועל לבין זו שאליה שאף, כך עולה רמת שביעות הרצון שלו ממערכת היחסים. באופן כללי, שביעות הרצון מחלוקת התפקידים בין בני הזוג נמצאה כמשפיעה יותר על שביעות הרצון מהזוגיות, יותר מאשר גיל או השכלה (Suitor, 1991).

בתוך כך, נראה כי לתפישה האינדיבידואלית של מידת ה"הוגנות" בחלוקת התפקידים ישנה השפעה מתווכת של חלוקת התפקידים, על שביעות הרצון הכללית ועל שביעות הרצון ממערכת היחסים (Shelton & John, 1996). נשים מגלות יותר שביעות רצון כאשר בני זוג מבצעים חלק, ולו מינימאלי, ממטלות הבית, ואילו שביעות רצון פוחתת כאשר קיימת עלייה בציפייה שלהן להשתתפות של בני זוג בנטל המטלות הביתיות (Benin & Agostinelli, 1988). גברים, לעומתן, מראים ירידה בשביעות הרצון הכללית ככל שמעורבותם במטלות הבית עולה, ללא קשר לחלקם האובייקטיבי בביצוע המטלות (Shelton & John, 1996).

בהמשך לכך, נראה כי לשביעות הרצון ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים שבתוכה יש גם חשיבות לרווחה הנפשית של הילדים שנולדים במסגרתה. למשל, נמצא כי ככל שחלוקת התפקידים בין ההורים משביעת רצון, כך הם מדווחים על פחות בעיות התנהגות של הילדים. זאת, כאשר שביעות כללית ממערכת היחסים הזוגית מהווה גורם מתווך בין שני המשתנים (Chan, Brooks, Raboy & Patterson, 1998).

גם בעידן שבו נשים וגברים עובדים ומפרנסים במידה דומה, נראה כי נשים מבצעות יותר מטלות ביתיות. חלוקת התפקידים איננה שוויונית ומתבססת, על פי רוב, על תפקידי מגדר "מסורתיים" (Kurdek, 2005). יתר על כן, כאשר זוג מביא ילד, בייחוד כשהוא ילד הראשון, מתחילה האישה למלא יותר מטלות ביתיות (Katz-Wise, Priess & Hyde, 2010), באופן שבמידה רבה משפיע לרעה על שביעות הרצון שלה ממערכת היחסים (Belsky, Lang & Huston, 1986 ; Patterson & Farr, 2011).

1.2 זוגיות הומוסקסואלית

משחר האנושות היה ידוע על קיומה של משיכה מינית בין בני אותו מין, אך רק בשנות ה-40 של המאה ה-20 החל להתבסס ענף מחקרי בנושא, בעקבות פרסום מחקריו של קינסי (Kinsey, Pomery & Martin, 1948). על פי מחקרים אלו, התנהגות מינית הומוסקסואלית מאפיינת כרבע עד שליש מהאוכלוסייה ועל כן, למעשה, כלל איננה מהווה התנהגות חריגה או סוטה. אף על פי כן, במשך שנים רבות וגם לאחר פרסום המחקרים של קינסי, התרבות המערבית

דחתה התנהגות מינית הומוסקסואלית ואף הוציאה אותה אל מחוץ לחוק והגדירה אותה כהפרעה נפשית. בשנת 1973 הוצאה הנטייה המינית ההומוסקסואלית ממגדיר האבחנות הפסיכיאטריות DSM-III ומאז נסללה הדרך לשינוי בגישה החברתית כלפיה. בשנות ה-70 וה-80 אנשים החלו "לצאת מהארון" ולדבר על נטייתם המינית באופן גלוי. הם החלו דורשים הכרה בזכויותיהם, בעודם חיים תחת איום של אפליה ורדיפה. בימינו, הסטיגמות וההומופוביה עודן שרירות וקיימות, גם במדינות שבהן קיימת פתיחות חברתית בנושא. עם זאת, יותר ויותר מדינות בעולם המערבי מאשרות את מיסוד הזוגיות ההומוסקסואלית באופן חוקי, מעבר לטקסי הזוגיות הסמליים שנערכים כבר עשרות שנים בין בני זוג חד מיניים. במקביל, הולך ומתפתח ענף מחקר שמנסה להבין את מקורותיה של הנטייה המינית ההומוסקסואלית וכן את צרכיהם של בעלי נטייה מינית זו (Hall, 2010).

מחקרים רבים נערכים במטרה לבחון את מאפייניה של הזוגיות ההומוסקסואלית. במרבית ההיבטים נראה כי זוגיות זו הינה בעלת מאפיינים דומים לאלו של זוגיות הטרוסקסואלית. בתוך כך, על אף האפליה וההומופוביה שזוגות הומוסקסואלים סופגים לעתים, עצם השייכות למערכת זוגית היא חשובה עבורם ומספקת להם תמיכה נפשית ורגשית, ממש כמו מערכת יחסים הטרוסקסואלית (Kurdek, 2005). עד כה, עיקר המחקרים מראים כי אותם המשתנים שקשורים ביצירת מערכת זוגית מספקת עבור זוגות הטרוסקסואלים, רלוונטיים גם לזוגיות ההומוסקסואלית. משתנים אלו משתייכים לארבעה תחומים מרכזיים - התכונות של כל אחד מבני הזוג, תפישתו של כל אחד מבני הזוג את מערכת היחסים, יחסו של כל אחד מבני הזוג אל בן הזוג השני ורמת התמיכה שכל אחד מבני הזוג חש שהוא מקבל במערכת היחסים (Kurdek, 2004).

עם זאת, קיימים גם ממצאים שמראים שוני בין סוגי מערכות היחסים. חלק מהממצאים מראים למשל, כי זוגות הומוסקסואלים מגלים פחות יציבות במערכת היחסים שלהם. אולם יש לקחת בחשבון כי עד כה, אלה קיימו על פי רוב את זוגיותם ללא כל הכרה חוקית וממסדית, שעבור זוגות הטרוסקסואלים רבים מהווה מעצור לפני פירוקה של מערכת היחסים (Kurdek, 2005). מחקרים אחרים שמדדו משתנים של איכות המערכת הזוגית, הראו כי הומוסקסואלים מראים תוצאות חיוביות יותר מהטרוסקסואלים. לדוגמה, בעת משבר וקונפליקט, זוגות הומוסקסואלים מתייחסים זה לזה, ולעצם המשבר, בצורה חיובית, יעילה ושוויונית יותר מאשר זוגות הטרוסקסואלים (Gottman, Levenson, Swanson, Swanson, Tyson & Yoshimoto, 2003).

ההבדל העיקרי שעד כה הצליחו המחקרים להראות, בין זוגיות ההומוסקסואלית להטרוסקסואלית, הוא בנושא של חלוקת תפקידים ושביעות הרצון ממנה. נמצא כי בקרב זוגות

הטרוסקסואלים חלוקת התפקידים נעשית ברובה על פי סטריאוטיפים מגדריים, ועל כן נשים במערכות יחסים הטרוסקסואליות מבצעות יותר מטלות ביתיות מבני הזוג שלהן (Wilson, 2000). זאת, לעומת זוגות הומוסקסואלים, אצלם שני בני הזוג מבצעים כמות דומה של תפקידים ביתיים (Kurdek, 1993, Dunne, 2000; Johnson & O'Connor, 2002).

בייחוד משמעותיים ההבדלים לגבי זוגות של הורים. נראה כי בקרב זוגות הטרוסקסואלים, קיים יותר שוויון בין בני הזוג במערכות יחסים אלו בטרם הבאת ילדים. לאחר מכן, הנשים נוטות ליטול על עצמן יותר תפקידים ביתיים, בעוד שהגברים דואגים יותר לפרנסת המשפחה המתרחבת. נושא זה מהווה מקור לחוסר שביעות רצון מצד הנשים (Belsky, Lang & Huston, 1986; Katz-Wise, Priess & Hyde, 2010).

2. אבהות

אריקסון (Erikson, 1959) הבחין כי לאחר שאדם הצליח לפתח קשר זוגי משמעותי, יתפתח בו הרצון להפוך להורה, בעקבות הצורך הפנימי לעשות למען האחר וכן הרצון בהמשכיות שלו עצמו. בעבר נהגו החוקרים להדגיש את משמעות המעבר להורות עבור נשים ונטו להתעלם ממשמעותה של ההורות עבור גבר שהפך לאב (Eggebeen & Knoster, 2001). כיום קיימת הבנה כי האבהות היא עניין משמעותי, הן לאב והן לילדיו. ברור כיום כי לאבות ישנו תפקיד חשוב בקבלת ההחלטות לגבי גידול הילדים ובהענקת תמיכה רגשית ופסיכולוגית לילדים. בימינו, בעולם המערבי, תפקיד ההורות איננו שייך עוד רק לאמהות (Russell & Rodaojevic, 1992).

ישנה הסכמה כי האבהות מהווה סטאטוס חברתי חדש, אשר מכיל בתוכו גאווה ושמחה מחד גיסא, אך גם דאגה וצורך לעמוד בציפיות רבות מאידך גיסא. האבהות מביאה עמה חששות ודאגות רבות ובכך עלולה להוות נקודת משבר בחייו של גבר, אך גם מזמנת אפשרות לצמיחה ולהתפתחות אישית. ניתן להתייחס אל המעבר לאבהות כנקודה בחיי הגבר שמהווה הזדמנות להרחבת זהותו העצמית באמצעות חקירה עצמית, וכן כחתימה להתפתחות ולצמיחה אישית (Wells, 2005). כך, למשל, נמצא כי גברים שהפכו לאבות חיזקו את קשריהם עם משפחות המקור, גילו יציבות רבה יותר במערכות היחסים שלהם והפחיתו את נטייתם להתנהגויות מסוכנות (Eggebeen & Knoster, 2001). חרף ההבנה כי למעבר להורות ישנה משמעות רבה עבור גברים, בדומה לנשים, הרי שהבאתו של תינוק לעולם, במסגרת של מערכת יחסים הטרוסקסואלית, היא חוויה שונה עבור האם והאב. בעוד

שאמו של התינוק מתחברת אליו עוד בזמן ההיריון, ברמה הפיזיולוגית הבסיסית ביותר, הרי שתגובותיו של הגבר לתהליך הכניסה להורות מתבססות על הקשר הפסיכולוגי בלבד (Trowell & Etchegoyen, 2002). מחקרים מראים שוב ושוב כי אמהות מסגלות במהירות תחושה של כשירות לטפל בילדיהן, בעוד שהאבות מתקשים בכך (Hudson, Campbell-Grossman, Ofe-Fleck, Elek & Shipman, 2003).

בתוך כך, ישנה ציפייה מצד הגבר, שמביא ילד במסגרת זוגיות עם אישה, להוות עבורה משענת, מקור של תמיכה, הן בפן הנפשי-רגשי והן הפן הכלכלי. האישה, על פי רוב, יוצאת ל"חופשת לידה" בת מספר חודשים, במהלכה יש לה הזמן להתחבר לתינוק וללמוד את הטיפול בו. בתקופה זו היא גם מקבלת לגיטימציה לחוות בלבול וסערת רגשות (Clark, Hyde, Essex & Klein, 1997). הגברים באותו זמן מצויים בקונפליקט בין הציפיות הגבוהות שקיימות אצל בנות זוגם לכך שישתפו פעולה בגידול התינוק (Ruble, Fleming, Hackel & Stangor, 1988); הציפייה להפגין התרגשות מהאבהות, תוך שמירה על החזות ה"גברית" האיתנה; והצורך לפרנס את האם ואת התינוק (Henwood & Procter, 2000; Cabrera, Tamis-LeMonda, Bradley, Hofferth & Lamb, 2003).

בתוך ציפיות אלו, בפועל, הגבר גם צריך לעתים להיאבק על מקומו בתוך הדיאדה אם-תינוק. למשל, נמצא שהמידה שבה האב נתפס כבעל מסוגלות בתפקידו החדש קשורה למידת המעורבות שלו בחיי הילד. אולם, בכך ישנה חשיבות רבה למידה שבה האם מאפשרת לאב להתקרב לתינוק. האם מהווה מעין "שומר סף" שמאפשר או מונע את הכניסה של האב לתוך הטיפול בילד (Fagan, 2003).

Zoja (2001) מעניק זווית אבולוציונית מעניינת להבדלים בהורות של אמהות לעומת הורות של אבות. הוא מדגיש את העובדה שגברים רבים חשים שהם אינם מצליחים להתחבר אל התינוק והדבר מביא אותו מצוקה רגשית, אשר לעיתים מובילה לנטישה של הילד. הוא מוסיף כי בניגוד לאימהות, שהינה פונקציה ביולוגית טבעית ואינסטינקטיבית, הרי שאבהות אנושית הינה דבר חדש יחסית, מבחינה אבולוציונית. למעשה, גבר שהפרה אישה "בוחר" בתפקידו כאב, במהלך ההיריון ואף לאורך כל שנות גידול הילדים.

בהקשר זה, מעניין להתייחס לשאלת האבהות, שאינה תמיד מכילה גם את ההיבט של ההורות הפעילה. המצב שבו הורה חי בנפרד מילדיו שכיח יותר בקרב אבות מאשר אמהות, בשל הגידול בשיעור הגירושין והבאת הילדים מחוץ למסגרת מסודרת של מערכת יחסים. נראה כי יש לכך השפעה מהותית על שביעות רצונו של הגבר, כאשר נמצא כי גברים החיים בנפרד מילדיהם מגלים פחות שביעות רצון

מחייהם ופחות קשרים עם משפחות המקור שלהם לעומת גברים החיים עם ילדיהם. זאת, על אף שהם דווקא מבליים יותר, לעומתם, בפעילויות חברתיות (Eggebeen & Knoster, 2001).

2.1 אבהות במסגרת של זוגיות הומוסקסואלית

בימינו גברים לא נהיים אבות רק מתוך מערכות יחסים עם נשים. כיום, רווחת יותר ויותר התופעה של אבהות הומוסקסואלית, ללא מעורבות אם. יותר ויותר זוגות של גברים מחליטים שהם רוצים לממש את עצמם גם דרך האבהות. אולם, המחקר בנושא עודנו בחיתוליו, רק בעשור האחרון החלו להיבחן הגורמים השונים המשפיעים על החלטתם של זוגות הומוסקסואלים להביא ילדים ביחד ועל המאפיינים הייחודיים של אבהות זו (Wells, 2005).

בהיבטים רבים קיים דמיון רב בין מאפייניה של הורות הומוסקסואלית והורות הטרוסקסואלית (Tasker, 2005). מחקרים מראים שוב ושוב כי אין קשר בין הנטייה המינית של ההורים לבין טיב ההתפתחות והצמיחה של ילדיהם, בכל ההיבטים והמדדים שנבדקו עד היום (Hall, 2010).

לאופן שבו זוגות של גברים מביאים לעולם את ילדיהם קיימים מאפיינים ספציפיים. בעבר, מרבית האבות ההומוסקסואלים הביאו ילדים במסגרת של זוגיות הטרוסקסואלית ורק לאחר מכן יצאו מהארון לגבי זהותם. במקרים אלו, פעמים רבות הזוגיות ההטרוסקסואלית הסתיימה בפרידה או גירושין, אך ההורות נותרה משותפת. כיום, יותר ויותר גברים הומוסקסואלים מביאים ילדים לאחר יציאתם מהארון, בשיתוף עם אם לסבית או עם אישה שמסיבות שונות בוחרת להביא ילדים מחוץ למסגרת של זוגיות. גם במקרים הללו ההורות היא כמובן משותפת (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010). בימינו, זוגות גברים מביאים ילדים גם בהיעדר מעורבותה של אישה, בשל רצונם במבנה משפחתי דו-הורי המבוסס על מערכת היחסים הזוגית שלהם בלבד, ללא מעורבותה של דמות הורית נוספת, אשר חולקת את הזמן ואת האחריות לגידול ילדם (Golombok & Tasker, 2010). זוגות אלו יאמצו ילד או, במקרים הולכים ומתרבים, יפנו לשירותיהן של תורמת ביצית ושל אם פונדקאית. זאת, במקרים בהם במקביל לרצונם לגדל את הילד במסגרת דו-הורית חד מינית, הם גם מעוניינים בקשר ביולוגי לילד (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010) או חוששים מהטראומה שעלולה להביא עמה נטישת הילד הקודמת לאימוצו (Golombok & Tasker, 2010).

3. שביעות רצון כללית

תחום המחקר העוסק ב"שביעות רצון כללית", על פי רוב, מתייחס אליה מתוך שתי מסגרות תיאורטיות מרכזיות: האחת, רואה ב"שביעות רצון כללית" את המידה שבה האדם שמח מחייו ומהגורמים השונים שבהם, ואילו השנייה רואה ב"שביעות רצון כללית" או "שביעות רצון מהחיים", את ההיבט הקוגניטיבי-שיפוטי של המושג הפסיכולוג המוכר "רווחה נפשית". זאת, כאשר "רווחה נפשית" היא מונח הכולל הן היבטים קוגניטיביים והן היבטים אפקטיביים-רגשיים (Heller, Watson & Ilies, 2004). שביעות רצונו הכללית של האדם, משקפת למעשה את האופן שבו הוא תופש ושופט את נסיבות חייו בכללותן, על פי הקריטריונים החשובים והמרכזיים לשיפוט בעיניו (Diener, Emmons, Larsen & Griffin, 1985).

מידת שביעות רצונו של האדם חשובה לתפקודו התקין ולבריאותו הנפשית. עלייה או ירידה בה, משמעותיות וחשובות ממש כשם שמדדים אחרים של "רווחה נפשית" חשובים להבנת מצבים נפשיים שונים. אמנם, רמות גבוהות של "שביעות רצון כללית" לא מוציאות את האפשרות של תחושות נפשיות שונות כגון מתח או חרדה. אך עם זאת, נראה כי "שביעות רצון כללית" הינה למעשה היפוכו של דיכאון (Heady, Kelly & Wearing, 1993) כך שירידה קיצונית ברמתה עלולה להביא אף לעלייה ברמות של אובדנות (Heisel & Flett, 2004).

אם כן, "שביעות הרצון הכללית" הינה מונח נרחב, שמשמעותו סובייקטיבית ומשתנה עבור כל אחד ואחת. נראה כי הבדלים אינדיבידואליים בין בני אדם במידת שביעות רצונם מחייהם מושפעים במידה רבה מתכונות האישיות שלהם, בשילוב עם שביעות רצונם מתחומים שונים וספציפיים בחייהם (Heller, Watson & Ilies, 2004). מחקרים רבים בדקו ומצאו גורמים ומשתנים שונים, הקשורים לעלייה או לירידה בתפישת הסובייקטיבית של "שביעות הרצון הכללית" כגון: גיל, מגדר, תפישת והערכה עצמית, מופנמות או מוחצנות, אופטימיות או פסימיות ועוד (Leung & Leung, 1992 ; Oishi, Diener, Lucas & Suh, 1999 ; Rochlen, McKelly, Suizzo & Scaringi, 2008). זאת, כמו גם תחומים נרחבים שקיומם או היעדרם בדרך כלל מהותיים מאוד למידת שביעות רצונו של אדם מחייו, ביניהם: בריאות פיזית, זוגיות, הבאת ילדים, תמיכה משפחתית, קשרים חברתיים, תנאי מחיה, שעות פנאי ותחביבים, תעסוקה ופרנסה, תחושת משמעות ושליחות בחיים (Near, Smith, Rice & Hunt, 1984 ; Judge & Watanabe, 1993 ; Biss & Horne, 2005 ; Stutzer & Frey, 2006 ; Strine, Chapman, Balluz, Moriarty & Mokdad, 2008 ; Waite, Luo & Lewin, 2009).

ניתן לראות, אפוא, כי "שביעות רצון כללית" קשורה בתחומים שונים ומגוונים. להלן אבקש להדגים ביתר פירוט את הקשרים המחקריים שנמצאו בין רמות "שביעות הרצון הכללית" לבין התחומים הרלוונטיים במיוחד למחקר הנוכחי: זוגיות, חלוקת התפקידים בזוגיות, זוגיות הומוסקסואלית ואבהות.

3.1 שביעות רצון כללית, זוגיות וחלוקת התפקידים בזוגיות

זוגיות משמעותית ומחייבת ידועה כגורם המשפר את הרווחה הנפשית הסובייקטיבית שחווה האדם, ובכלל זה את שביעות רצונות הכללית מחייו. מעבר למחקרים שמראים בבירור את הקשר הישיר בין זוגיות לבין שביעות רצון כללית, (Powdthavee, 2009 ; Stutzer & Frey, 2006 ; Greenstein, 2009), ניתן גם להסיק זאת גם מתוך היות הזוגיות מקור לתמיכה וסיוע בעת התמודדות עם משברים ולחצים (Cutrona, 1996 ; Cowan & Cowan, 2000). את הקשר הישיר בין זוגיות לשביעות רצון כללית ניתן להבין גם מתוך יכולתה של הזוגיות לתחזק גורמים שידועים כמשמעותיים לשביעות הרצון הכללית, כגון הכנסה ורמת מחיה, בריאות פיזית ונפשית, תחושות של בטחון, מחויבות, פרגון והערכה (Stutzer & Frey, 2006 ; Mangelsdorf, Laxman & Jessee, 2011). נראה כי הדברים קשורים זה בזה כך שאנשים שהינם באופן כללי שבעי רצון מחייהם נוטים יותר למצוא זוגיות מחייבת ולשמר אותה היטב ובמקביל, הזוגיות עצמה משפרת את שביעות הרצון מהתחומים השונים ואת שביעות הרצון הכללית מהחיים. מעבר לכך, ממצאים שונים מראים כי ישנו קשר בין מידת שביעות הרצון הכללית של כל אחד מבני הזוג. בני זוג מושקעים זה ברווחתו הנפשית של זה וזוכים לשביעות רצון ממה שמהווה גורם לשביעות רצון עבור בן או בת זוג (Stutzer & Frey, 2006 ; Powdthavee, 2009).

בתוך כך, שביעות רצון מהזוגיות ושביעות הרצון הכללית קשורות לשביעות הרצון מחלוקת התפקידים שבזוגיות. היעדר השוויון עלול להביא עמו תחושה של היעדר תמיכה ובכך להוריד את שביעות הרצון ממערכת היחסים (Piña & Bengtson, 1993). במערכות יחסים רבות מבצע אחד מבני הזוג את עיקר המטלות הנוגעות לשני בני הזוג, בין אם מדובר בעבודות בית, טיפול בילדים, דאגה לבילויים וחיים חברתיים או שמירה על קשר עם משפחות המקור. נראה שככל שקיים פער גדול יותר בין האופן שבו בן הזוג היה רוצה שחלוקת התפקידים תיעשה לבין האופן שבו היא נעשית בפועל, כך יורדת שביעות רצונו מהזוגיות. הפגיעה בשביעות הרצון מהזוגיות מביאה, בתורה, גם לירידה בשביעות

רצונו מהחיים (Belsky, Lang & Huston, 1986 ; Ruvolo, 1998 ; Sutor, 1991; Granrose, 1992 ; Paraturaman, Paraturaman, & Granrose, 1992 ; Piña & Bengtson, 1993 ; Shelton & John, 1996 ; Patterson & Farr, 2011).

בהקשר זה, חשוב להתייחס למה שקורה לרווחתם הנפשית ולשביעות רצונם הכללית של בני הזוג כאשר הם הופכים יחד לזוג הורים (Dudley, Roy, Kelek & Bernard, 2001). כבר בתקופת ההיריון, השינויים הפיזיולוגיים שחווה האישה משפיעים גם על הגבר. קיימת ירידה ברורה, למשל, במידת קיום יחסי מין, אשר לרוב איננה עולה בחזרה במהלך כל השנה הראשונה לאחר הלידה (Von Sydow, 1999; Condon, Boyce & Corkindale, 2004). באופן כללי, הריון וכניסה להורות מביאים עמם קשיים פיזיים ונפשיים. בני הזוג נהנים פחות מבילויים משותפים, נוצרים ביניהם קונפליקטים זוגיים רבים לגבי חלוקת התפקידים והטיפול בילד ושביעות הרצון מהזוגיות עלולה לרדת (Belsky & Pensky, 1988). כל אלו מעמידים פעמים רבות את הזוגיות במשבר, שמוביל במקרים מסוימים אף לפרידה או לגירושין (Pacey, 2004).

3.1.1 שביעות רצון כללית וזוגיות הומוסקסואלית

ראינו, אם כן, כי לאופן חלוקת התפקידים ישנה משמעות רבה לשביעות הרצון של כל אחד מהפרטים בתוך מערכת היחסים הזוגית ולשביעות הרצון הכללית. בהקשר זה מחקרים רבים מראים כי אי השוויון וחוסר שביעות הרצון מחלוקת הנטל בין בני הזוג מאפיינים בעיקר זוגות הטרוסקסואלים. לעומת זאת, אצל זוגות במערכות יחסים הומוסקסואליות קיימת נטייה לחלוק את המטלות הביתיות ואת מטלות גידול הילדים באופן שוויוני יותר. נראה כי חלוקת התפקידים בין בני זוג אלו נקבעת במשותף ובעקבות משא ומתן. זאת, על פי הכישורים, הזמן הפנוי וההעדפות של כל אחד מבני הזוג (Brinamen & Mitchell, 2008; Gianino, 2008). בקרב זוגות אלו קיים, על פי רוב, שוויון רב יותר ועל כן גם שביעות רצון גבוהה יותר ממערכת היחסים (Kurdek, 1993; Dunne, 2000; Johnson & O'Connor, 2002 ; Brinamen & Mitchell, 2008; Gianino, 2008 ; Patterson & Farr, 2011). מעבר לכך, ישנן ראיות המצביעות על שוויון רב יותר בין בני הזוג ההומוסקסואלים גם במדדים אחרים של איכות הזוגיות ובמשתנים אחרים התורמים לשביעות הרצון ממנה. כך, נמצא כי בקרב בני זוג הומוסקסואלים ישנה נטייה להתייחס זה לזה בצורה חיובית יותר, לנהל משברים ולפתור

קונפליקטים באופן שוויוני וחיוני, יותר מאשר בקרב זוגות הטרוסקסואלים
(Gottman, Levenson, Swanson, Swanson, Tyson & Yoshimoto, 2003).

זאת ועוד: לעצם ההמצאות במערכת יחסים זוגית, המספקת חום אינטימיות וקרבה, יש קשר חיובי עם שביעות רצונם של הפרטים בזוגיות הומוסקסואלית, לעומת אלו שאינם נמצאים בזוגיות. נראה כי אלו המצויים במערכת יחסים זוגית הומוסקסואלית נהנים משביעות רצון רבה יותר מיחסי המין שלהם, הם יותר שבעי רצון מיחסייהם החברתיים ומהאינטראקציות הבין אישיות שהם מקיימים ובאופן כללי מראים מדדים גבוהים של שביעות רצון כללית מחייהם (Biss & Horne, 2005). אולם, על אף הנטייה לשוויון וליחס הדדי חיובי ועל אף התרומה של מערכת היחסים לשביעות רצון כללית ולשביעות רצון בהיבטים אחרים, חלק מהממצאים מראים כי זוגיות הומוסקסואלית נוטה להיות פחות יציבה (Kurdek, 2005). זוגות הומוסקסואלים מפרקים את הזוגיות שלהם מהר יותר ביחס לזוגות הטרוסקסואלים. אולם, ממצא זה, הולך יד ביד עם העובדה שבמקומות רבים זוגות הומוסקסואלים לא יכולים למסד את מערכת היחסים שלהם במסגרת נישואין מוכרים מצד המדינה ובמקרים רבים הם לא מביאים יחד ילדים לעולם. שני אלו הם גורמים שמקלים על עזיבת מערכת היחסים. זאת, בין אם הדבר הוא לחיוב, כאשר מדובר בעזיבה פשוטה יותר של מערכת יחסים שאינה מסבה עוד אושר לפרט הנמצא בה, ובין אם לשלילה, כאשר במקום לעבוד על הקשיים ולשרוד אותם, בוחרים בני הזוג לפרק את הזוגיות (Kudrek, 2004).

בתוך כך, יש לקחת בחשבון גורמים נוספים שהינם משמעותיים לשביעות רצונם הזוגית והכללית של פרטים המצויים בתוך מערכת יחסים הומוסקסואלית. פרטים אלו מתמודדים לעיתים גם, כל אחד בנפרד ושניהם יחד, עם גורמי מתח ולחץ הייחודיים לאופי הזוגיות שלהם ולנטייתם המינית. למשל, הם חווים מתח ולחץ מעצם השתייכותם למיעוט הסובל מסטיגמה ומאפליה, ואיננו תמיד זוכה, לכל הפחות, לתמיכת המשפחה והקרובים. פרט לסטיגמה ולהומופוביה המופנית כלפיהם, סובלים לעתים בעלי הנטייה המינית ההומוסקסואלית גם מהומופוביה מופנמת, קרי: כעס ושנאה עצמית על נטייתם המינית. גורם זה נמצא גם כמשפיע על הבריאות הפיזית והנפשית, מוריד את שביעות הרצון הכללית מהחיים ומעלה סיכון לאובדנות (Lewis, Derlega, Friffin & Krowinski, 2003).

3.2 שביעות רצון כללית ואבהות

במשך תקופה ארוכה, המחקר העוסק בנושא האבהות ומשמעותה לשביעות רצונו הכללית של הגבר מחייו היה דל וחסר. המחקרים שכן נערכו הצביעו על כך שהרווחה הנפשית של גברים תלויה

בעיקר בשביעות רצונם ממקום עבודתם ומיכולתם לפרנס את משפחותיהם ופחות מההשתייכות למערכת יחסים או מקיומם של קשרים בין אישיים משמעותיים. עם השנים הלכה והתבהרה ההבנה כי המעבר לאבהות הוא תקופה ייחודית ומשמעותית ביותר בחייו של גבר ויחס רב יותר ניתן לנושא. ישנן ראיות המצביעות על כך שמערכות היחסים של גברים הופכות יציבות יותר עם הגעתו של הילד הראשון וכן כי שביעות רצונם ממערכת היחסים גוברת. התברר כי יחסים חיוביים של אב עם ילדיו מגנים על שביעות רצונו הכללית מחייו, גם לאור חוסר שביעות רצון ממקום העבודה (Eggebeen & Knoster, 2001).

עם זאת, כפי שהוזכר קודם, בחלק העוסק בכניסתם של גברים לתפקיד האבהות, נראה כי גברים מקבלים, באופן יחסי לנשים, מעט מקום לטלטלה הרגשית שהם עוברים בתקופה משמעותית וחשובה זו של חייהם. גם הסביבה הקרובה, משפחות המקור ומקומות העבודה, במקרים רבים, מראים פחות תמיכה באפשרות של מעורבות גדולה מצד האב בגידול הילד ומעניקים לה פחות לגיטימציה והתחשבות, לעומת אלו שמקבלת אם המטפלת בתינוקה (Wells, 2005).

אף על פי כן, הטלטלה הרגשית עשויה להיות כה חזקה עם המעבר לאבהות, עד אשר הדבר עלול לפגוע במידה רבה ברווחתם הנפשית של האבות ובשביעות רצונם הכללית מהחיים. דבר ידוע הוא שהלידה והכניסה לאמהות משפיעה על הרווחה הנפשית של האישה. חוויות של אושר עילאי מתחלפות לעתים קרובות בעצב ובדכדוך. הכל מכירים גם בכך שלעתים רווחתן הנפשית נפגעת לאחר הלידה. לעתים הן סובלות מירידה במצב הרוח לאחר הלידה ואף עשויות לסבול מהפרעות פסיכיאטריות שונות, אשר המוכרת בהן היא הפרעת ה-"דיכאון לאחר לידה", שממנה סובלות 10-15% מהנשים (Robertson, Grace, Wallington, & Stewart, 2004). הנטייה הרווחת היא לתת הסברים הורמונאליים-פיזיולוגיים למצב, אך קיימת גם התייחסות לגורמים נוספים שמביאים אליו, כגון ציפיותיה של האישה מהילד שיוולד ומעצמה כאם, היסטוריה משפחתית של הפרעות במצב רוח, לצד היעדר תמיכה מהסביבה הקרובה ומבן הזוג (O'hara, 1995 ; גולדצוויג, 2002).

עובדה פחות ידועה ומדוברת היא, שגם גברים סובלים לעתים מירידה ברווחה הנפשית ואף מהפרעות במצב הרוח, בעקבות המעבר לאבהות. הם אף עלולים לשקוע, ממש כמו האמהות, ב"דיכאון לאחר לידה" (גולדצוויג, 2002). אמנם הגורמים הפיזיולוגיים-הורמונאליים שבאים לידי ביטוי בגופה של אישה לאחר לידה אינם משחקים תפקיד, אך הגורמים האחרים בהחלט באים לידי ביטוי גם עבור הגברים. היסטוריה משפחתית של דיכאון, היעדר תמיכה חברתית וזוגיות לא תומכת נמצאו גם הם כגורמים ששמים אבות חדשים בסיכון לדיכאון לאחר לידה (Ballard & Davies, 1996).

גורם נוסף שחשוב להתייחס אליו בהקשר של הרווחה הנפשית במעבר לאבהות, הוא שבעוד שאמהות מסגלות במהירות תחושה של כשירות לטיפול בילדיהם, בהיותן מחוברות לתינוק ולחוויית ההורות עוד מתקופת ההיריון, הרי שעבור אבות החיבור הוא פסיכולוגי בלבד (Zoja, 2001). במצבים רבים אבות חשים כי בניגוד לאם, הם אינם מצליחים ליצור את החיבור לתינוק, חשים שאינם כשירים לטפל בו וחווים פגיעה בערכם העצמי כהורים (Hudson, Campbell-Grossman, Ofe-Fleck, Elek & Shipman, 2003).

על אף הממצאים האלו, מעט מחקרים נערכו בנושא שביעות הרצון והרווחה הנפשית של גברים בעת שהם הופכים לאבות, ביחס למחקרים שנערכו בנושא זה לגבי נשים (שם, שם). זאת, אף שישנן ראיות לכך שגם גברים סובלים ממצוקה רגשית ואף מדיכאון לאחר לידה (גולדצוויג, 2002). קיימת לכך כמובן השפעה על התפתחות התינוק. ידוע כי דיכאון לאחר לידה הוא בעל השפעה מרחיקת לכת על התפתחות הילד. דיכאון לאחר לידה מביא ליצירת התקשרות בלתי בטוחה עם האם (McMahon, Murray, 1992 ; Barnett, Kowalenko & Tennant, 2006) לקשיים בשיתוף רגשי וביצירת אינטראקציות חברתיות (Murray & Cooper, 1997) ולמנת משכל נמוכה יותר (Sharp, Hay, Pawlby, Schmücker, Allen & Kumar, 1995; Murray & Cooper, 1997). בדומה לכך, נמצא כי אבות שסובלים מדיכאון לאחר לידה, מצויים פחות באינטראקציות חיוביות ומעשירות עם ילדיהם (Paulson, Dauber & Leiferman, 2006). מעבר לכך, ישנן ראיות לכך שלדיכאון של אבות קיימת השפעה ייחודית על הרווחה הנפשית של ילדיהם. למשל, נמצא כי ילדים, בייחוד בנים, לאבות שסבלו מדיכאון בתקופה שלאחר לידתם, סבלו יותר מהפרעות פסיכיאטריות, ובעיקר מהפרעות התנהגות, בגילאי הילדות המוקדמת (Ramchandani, Stein, Evans & O'Connor, 2005; Ramchandani, Stein, O'Connor, Heron, Murray & Evans, 2008).

זאת ועוד: כאשר האם סובלת מדיכאון לאחר הלידה, קיים סיכוי שגם בן זוגה יסבול מהפרעה דומה (Ballard, Davies, Cullen, Mohan & Dean, 1994 ; Paulson & Bazemore, 2010). נמצא שהפרעות במצב הרוח לאחר הלידה אצל גברים, מושפעות ממידת הבעיות הרגשיות הכלליות של בנות זוגם כמו גם מהקשיים הנפשיים שהן חוות בעקבות הלידה וההתמודדות עם גידול התינוק (Dudley, Roy, Kelek & Bernard, 2001). נמצא גם כי אחוזים גבוהים מהגברים שנשואיהם אושפזו במחלקות פסיכיאטריות לאחר הלידה, סבלו גם הם מהפרעות של חרדה ודיכאון (Lovestone &

(Kumar, 1993; Ballard, Davies, Cullen, Mohan & Dean, 1994).

אולם, רבים מהגברים חשים שהבעה של מצוקתם תכביד על האישה, שבה עליהם לתמוך (Shapiro, 1995). בהקשר זה הם גם מצויים בקונפליקט בין דמותם כאב רגיש השותף בלידה ובגידול הילדים, לבין דמותם כ"גבר" חזק שתפקידו לפרנס את בת הזוג ואת הילד (Kindlon & Thompson, 2000).

3.2.1 שביעות רצון כללית ומעבר לאבהות במסגרת של זוגיות הומוסקסואלית

כפי שצוין קודם לכן, בחלק העוסק באבהות במסגרת זוגיות הומוסקסואלית, לאבהות זו מאפיינים דומים באופן כללי לאבהות במסגרת של זוגיות הטרוסקסואלית (Tasker, 2005). אולם, מעבר למאפייניו הייחודיים של אופן הבאת הילד לעולם, אשר הוזכרו בחלק שעסק באבהות הומוסקסואלית, לאבהות זו קיימים מאפיינים מיוחדים נוספים, שעשויים להיות רלוונטיים לשאלת שביעות רצונם של האבות. בדומה למה שקורה לאבות במערכות יחסית הטרוסקסואליות עם הגעת הילד הראשון, גם אבות הומוסקסואלים סובלים מירידה באיכותה של מערכת היחסים בכלל ובהיבטים המיניים של מערכת היחסים בפרט. בכך, המעבר מסטאטוס של זוג לסטאטוס של זוג הורים משפיע על אבות בזוגיות הומוסקסואלית, בדומה לאופן שבו הוא משפיע על אבות בזוגיות הטרוסקסואלית. כניסתו של ילד לתוך זוגיות היא דבר רב חשיבות ומשמעות, בכל המשפחות ועבור כל סוגי הזוגות (Tasker, 2005; Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010).

בהמשך לכך, נמצא כי הגעתו של הילד מחזקת את המחויבות של הגבר ההומוסקסואל למשפחתו ובכך מפחיתה חוסר נאמנות והתנהגויות של נטילת סיכונים כגון יחסי מין לא מוגנים (Huebner, Mandic, Mackaronis, Beougher, & Hoff, 2012). כמו כן נמצא כי היא משפרת את מערכת היחסים של הגבר ההומוסקסואל עם משפחת המקור שלו (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010). זאת, תוך ריכוך עמדות מסתייגות (אם היו כאלה) מצד משפחת המקור כלפי נטייתו המינית והגברת התחושה הכללית שהסביבה מקבלת אותו (Johnson & O'Connor, 2002; Mallon, 2004). עוד נמצא כי עבור הומוסקסואלים, עצם האבהות מהווה מקור להערכה עצמית רבה, לגאווה ולתחושת סיפוק ומשמעות לחיים (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010). מחקרים נוספים שנערכו הראו כי בני זוג הומוסקסואלים עדיין מגדירים את הקשר ביניהם

כרומנטי כאשר הם מביאים יחד ילד לעולם. זאת, על אף שגם הם, כמו הגברים במערכת יחסים הטרוסקסואלית, חווים פגיעה באיכות הקשר הזוגי בשל הצורך להשקיע ולטפל בתינוק (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010).

אם כן, המעבר לאבהות והצורך להשקיע במשפחה המתרחבת עלולים לגרום לפגיעה באיכות הקשר הזוגי ולהוות איום על שביעות הרצון הכללית של גברים, ללא קשר לנטייתם המינית (שם, שם). אולם, אצל זוגות במערכות יחסים הומוסקסואליות חלוקתן של המטלות הביתיות ושל מטלות גידול הילדים נעשית באופן שוויוני יותר מאשר במערכות יחסים הטרוסקסואליות. על כן, שביעות הרצון מחלוקת התפקידים גבוהה יותר אצל זוגות הומוסקסואלים מאשר אצל זוגות הטרוסקסואלים, וכן גבוהים יותר שביעות הרצון והסיפוק ממערכת היחסים עצמה (Patterson & Farr, 2011). נראה כי ככל שהזוגיות וחלוקת התפקידים שבה משביעות רצון, כך שביעות הרצון הכללית ומצב הרוח עולים (Parasuraman, Parasuraman, & Granrose, 1992 ; Piña & Bengtson, 1993 ; Ruvolo, 1998). מכאן עולה השערתו של מחקר זה, כי אבות הומוסקסואלים יחוו שביעות רצון כללית במידה גבוהה יותר לעומת אבות הטרוסקסואלים או אמהות הטרוסקסואליות.

השערות המחקר

במחקר זה אבקש לבדוק את השפעתה של שביעות הרצון ממערכת היחסים הזוגית ומחלוקת

התפקידים בה על הרווחה הנפשית של אבות הומוסקסואלים, ביחס לאותה השפעה בקרב

הטרנסקסואלים. המחקר יבדוק את ההשערות הבאות:

1. אבות הומוסקסואלים סובלים פחות ממצוקה רגשית ונהנים משביעות רצון כללית גבוהה יותר,

בהשוואה לאבות הטרנסקסואלים.

2. אבות הטרנסקסואלים סובלים פחות ממצוקה רגשית ונהנים משביעות רצון כללית גבוהה יותר

בהשוואה לאמהות הטרנסקסואליות.

3. עבור אבות הומוסקסואלים, אבות הטרנסקסואלים ואמהות הטרנסקסואליות, עלייה בשביעות רצון

מהזוגיות ומחלוקת התפקידים שבה תביא לעלייה בשביעות הרצון הכללית.

4. בהמשך להשערה 3, יבקש המחקר לעמוד על הגורמים המנבאים את שביעות הרצון עבור כל אחת

מקבוצות המחקר בנפרד. הגורמים המנבאים שייבדקו הם שביעות רצון מהזוגיות ושביעות רצון

מחלוקת התפקידים בזוגיות וכן המשתנים הדמוגרפיים: גיל, מספר ילדים, גילאי הילדים, אורך מערכת

היחסים.

שיטה

נבדקים

במחקר השתתפו 100 נבדקים מתנדבים, בגילאים 26-53, כולם מצויים בזוגיות שבמסגרתה הביאו ילד אחד עד שלושה ילדים. מרבית נבדקי המחקר התגוררו במרכז הארץ (86%), מרביתם היו בעלי השכלה אקדמית (92%) וכולם ידעו קרוא וכתוב ושלטו בשפה העברית.

הנבדקים במחקר השתייכו ל-3 קבוצות: קבוצת אבות הומוסקסואלים (קבוצה 1), אשר כללה 32 נבדקים, קבוצת אבות הטרוסקסואלים (קבוצה 2) אשר כללה 30 נבדקים וקבוצת אימהות הטרוסקסואליות (קבוצה 3) אשר כללה 38 נבדקות. (נתונים דמוגרפיים בחלוקה לקבוצות מופיעים בטבלה 1)

המשתתפים גויסו בעזרת מודעות גיוס ברשתות החברתיות השונות וכן בשיטת "כדור שלג", דרך מכרים ודרך משתתפים אחרים. כולם התנדבו לקחת חלק במחקר והביעו את הסכמתם המלאה לכך. חמישה נבדקים נוספים הוצאו מהמחקר: 2 משתתפות ומשתתף אחד הוצאו מהמחקר, כיוון שדיווחו על כך שהם אינם הורים, 2 משתתפות הוצאו מהמחקר מכיוון שדיווחו על נטייה דו-מינית או לא דיווחו על נטייה מינית כלל.

טבלה 1: ממוצעי נתונים דמוגרפיים בחלוקה לפי קבוצות המחקר

משתנה	מדד	קבוצה 1 : אבות הומוסקסואלים	קבוצה 2 : אבות הטרוסקסואלים	קבוצה 3 : אמהות הטרוסקסואליות
גיל	ממוצע ס. תקן	37.53 5.27	37.9 5.86	33.68 5.13
אורך מערכת היחסים	ממוצע ס. תקן	9.95 3.85	9.43 4.17	9.27 5.1
מספר הילדים	ממוצע ס. תקן	1.37 0.49	1.7 0.84	1.81 0.76
גילאי הילדים	ממוצע ס. תקן	2.01 1.51	3.08 2.81	3.44 3.12

כלים

הנבדקים מילאו את השאלונים הבאים בסדר הבא :

שאלון דמוגרפי – הכולל פרטים אישיים של הנבדק .

שאלון הסתגלות לקשר זוגי – שאלון זה בודק את איכות הקשר הזוגי כמדד של שביעות רצון מהזוגיות. השאלון הוא גרסה עברית לשאלון Dyadic Adjustment Scal (DAS) שהוצע על ידי Spanier (1976). השאלון תורגם ופורסם בגרסתו העברית אצל אביגל (2010). השאלון כולל 28 פריטים. מהימנות השאלון נמדדה כעקיבות פנימית לפי אלפא של קרונבאך ($\alpha=0.89$). הפריטים מדורגים על ידי הנבדק על פני סולם ליקרט של 7 דרגות, שנע בין 0 ל-6 (על פריטים מסוימים הציון אינו עולה על 4 או 5) כאשר 0 מציין איכות קשר נמוכה ו-6 מציין איכות קשר גבוהה. ציון גבוה בשאלון מעיד על הסתגלות גבוהה יותר לקשר הזוגי.

שאלון חלוקת תפקידים בין בני הזוג ושביעות הרצון ממנה – שאלון זה בודק את אופן חלוקת התפקידים בין הנבדק/ת לבין בן / בת זוג/ה וכן את שביעות רצון/ה ממנה. השאלון מאפשר להבין את האופן שבו רואה כל אחד מבני הזוג את חלוקת התפקידים הקיימת, לעומת האופן שהיה רוצה שהיא תיעשה. השאלון הוא גרסה עברית לשאלון Who does what? שהוצע על ידי Cowan & Cowan (1990). השאלון תורגם ופורסם בגרסתו העברית אצל רון (2012). מהימנות השאלון נמדדה כעקיבות פנימית לפי מקדם מהימנות אלפא של קרונבאך ומקדם מהימנות ספירמן-בראון ($0.92 < \alpha < 0.99$) עבור כל אחד מתתי הסולמות. השאלון מחולק ל-3 חלקים. החלק הראשון מכיל 13 פריטים המתארים חלוקת תפקידים בין בני הזוג בכל הקשור לחיי המשפחה ומטלות הבית והנבדקים מתבקשים בו לדרג את חלוקת התפקידים הקיימת בינם לבין בן / בת זוגם וכן את חלוקת התפקידים שהיה רוצה שתיעשה, על סולם ליקרט שנע בין 1 ל-9, כאשר 1 מציין "בן/בת זוגי עושה הכל", 5 מציין "חלוקה שווה" ו-9 מציין "אני עושה הכל". בסופו של חלק זה מופיעות שתי שאלות, בהן הנבדקים מתבקשים לדרג את שביעות רצונם הכללית מחלוקת התפקידים בבית ומחלוקת התפקידים בנושא עבודה בשכר. החלק השני כולל 19 פריטים המתארים חלוקת תפקידים בין בני הזוג בכל הקשור לטיפול בילדים והנבדקים מתבקשים בו לדרג את חלוקת התפקידים הקיימת בינם לבין בן / בת זוגם וכן את חלוקת התפקידים שהיה רוצה שתיעשה, על סולם ליקרט שנע בין 1 ל-9, כאשר 1 מציין "בן/בת זוגי עושה הכל", 5 מציין "חלוקה שווה" ו-9 מציין "אני עושה הכל". כמו כן, בחלק זה הנבדקים התבקשו לדרג את מידת כשירותם לביצוע כל אחד מהתפקידים, על סולם ליקרט שנע בין 1 ל-5, כאשר 1 מציין "לא כשירה" לחלוטין" ו-5 מציין "מאוד כשירה". החלק השלישי כולל 5 שאלות – בשתיים מהן הנבדקים מתבקשים לדרג את מידת מעורבותם ומעורבות בן / בת זוגם בטיפול בילדים, על סולם ליקרט שנע בין 1 ל-5, כאשר 1 מציין "מעורבות יחידה" ו-5 מציין "מעורבות נמנעת", בשלוש מהן הנבדקים מתבקשים לדרג

את מידת שביעות רצונם מגבי מידתם מעורבותם ומעורבות בן / בת זוגם בטיפול בילדים וכן את המידה שבה, לדעתם, בן / בת הזוג שבעי רצון ממעורבותם בטיפול בילדים, על סולם ליקרט שנע בין 1 ל-5, כאשר 1 מציין "מאוד מרוצה" ו-5 מציין "לא מרוצה".

שאלון שביעות רצון מהחיים – שאלון זה בודק את שביעות רצונם מהחיים של הנבדקים. השאלון הוא גרסה עברית לשאלון The Satisfaction with life scale (SWLS) שהוצע על ידי Diener, Emmons, (1985) Griffin & Larsen השאלון תורגם ופורסם בגרסתו העברית במאמרה של ווכטל (1994). השאלון כולל 5 פריטים המייצגים שביעות רצון מהחיים. מהימנות השאלון נמדדה כעקיבות פנימית לפי אלפא של קרונבאך ($\alpha=0.949$). הפריטים מדורגים על ידי הנבדק על פני סולם ליקרט של 7 דרגות, כאשר 1 מציין "מתנגד מאוד" (שביעות רצון נמוכה) ו-7 מציין "מסכים מאוד" (שביעות רצון גבוהה).

הליך

לאחר קבלת אישור לעריכת המחקר מועדת האתיקה של המכללה האקדמית ת"א-יפו, החל גיוס הנבדקים. הנבדקים השתייכו ל-3 קבוצות מחקר, כפי שצוין לעיל. לאחר קריאת טופס הסכמה מדעת, הנבדקים מילאו את השאלונים בגרסה מקוונת. מילוי השאלונים היה אנונימי לחלוטין. בתום איסוף כל השאלונים המלאים והזנת הנתונים, נערכו ניתוחים סטטיסטיים באמצעות מבחן T למדגמים בלתי תלויים ובאמצעות ניתוחי רגרסיה, על מנת לאתר הבדלים בין הקבוצות במדדים השונים.

ניתוח נתונים

השערות המחקר הראשונה והשנייה ייבדקו על ידי מבחני T למדגמים בלתי תלויים.

השערת המחקר השלישית תיבדק על ידי מתאמי פירסון.

השערת המחקר הרביעית תיבדק על ידי רגרסיה לינארית.

תוצאות

השערה 1

על מנת לבדוק את ההשערה כי רמת שביעות הרצון הכללית מהחיים גבוהה יותר בקרב אבות הומוסקסואלים, לעומת אבות הטרוסקסואלים, נערך מבחני T למדגמים בלתי תלויים. רמת שביעות הרצון הכללית מהחיים חושבה על ידי סכמת דירוגי הנבדק בפריטי שאלון "שביעות רצון מהחיים". תוצאות המבחן ($t_{(60)}=2.106, p<.05$) הראו כי הרמה הממוצעת של שביעות הרצון הכללית מהחיים בקרב קבוצת האבות ההומוסקסואלים ($M=28.18, SD=4.31$) גבוהה באופן מובהק מהרמה הממוצעת של שביעות הרצון הכללית מהחיים בקרב קבוצת האבות הטרוסקסואלים ($M=25.56, SD=5.44$).

במסגרת בדיקת ההשערה הראשונה, נערכו גם מבחני T למדגמים בלתי תלויים שנועדו לבדוק באלו מבין המדדים של שביעות הרצון ממערכת היחסים (איכות הקשר הזוגי ושביעות הרצון מחלוקת התפקידים במערכת היחסים) הרמה גבוהה יותר בקרב קבוצת האבות ההומוסקסואלים, לעומת קבוצת האבות הטרוסקסואלים.

איכות הקשר הזוגי חושבה על ידי סכמת דירוגי הנבדק בפריטי "שאלון הסתגלות לקשר הזוגי". תוצאות המבחן ($t_{(60)}=0.57, p=.35$) הראו כי הרמה הממוצעת של איכות הקשר הזוגי בקרב קבוצת האבות ההומוסקסואלים ($M=106.59, SD=11.44$) לא גבוהה באופן מובהק מהרמה הממוצעת של איכות הקשר הזוגי בקרב קבוצת האבות הטרוסקסואלים ($M=104.8, SD=13.03$).

שביעות הרצון מחלוקת התפקידים במערכת היחסים חושבה בכמה חלקים, על פי דירוגי הנבדק בתתי הסולמות של "שאלון חלוקת תפקידים בין בני הזוג ושביעות הרצון ממנה". חושב הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה במטלות הקשורות לבית וכן חושב הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הקשורות לטיפול בילדים. בנוסף, חושבה סכמת דירוגי הנבדק לגבי תחושת הכשירות שלו לביצוע מטלות הקשורות לטיפול בילדים.

תוצאות המבחן ($t_{(60)}=0.54, p=.62$) הראו כי הפער הממוצע בין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה במטלות הקשורות לבית, בקרב קבוצת האבות ההומוסקסואלים ($M=0.41, SD=0.41$) לא גבוה באופן מובהק מהפער הממוצע בין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה במטלות הקשורות לבית, בקרב קבוצת האבות הטרוסקסואלים ($M=0.46, SD=0.43$).

תוצאות המבחן ($t_{(60)}=0.21, p=.98$) הראו גם כי הפער הממוצע בין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הקשורות לטיפול בילדים, בקרב קבוצת האבות ההומוסקסואלים ($M=0.65, SD=0.43$).

(SD=1.27) לא גבוה באופן מובהק מהפער הממוצע בין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הקשורות לטיפול בילדים, בקרב קבוצת האבות ההטרסקסואלים (M=0.66, SD=0.26).

תוצאות המבחן ($t_{(60)}=2.2$, $p<.05$) הראו עוד כי הרמה הממוצעת של תחושת הכשירות לטיפול

בילדים בקרב קבוצת האבות ההומוסקסואלים (M=4.76, SD=0.26) גבוהה באופן מובהק מהרמה הממוצעת של תחושת הכשירות לטיפול בילדים בקרב קבוצת האבות ההטרסקסואלים (M=4.6, SD=0.3). (תוצאות המבחנים בטבלה 2)

בנוסף, נערכו מבחני T למדגמים בלתי תלויים שנועדו לבדוק הבדלים בין ממוצעי דירוגי הקבוצות לגבי 5 שאלות נפרדות העוסקות, כל אחת, במידת מעורבותו ומעורבות בן / בת זוגו בטיפול ובילדים ובתחושותיו לגביהן.

תוצאות המבחן ($t_{(59)}=1.919$, $p=.06$) הראו כי ממוצע דירוגי רמת המעורבות בטיפול בילדים

בקבוצת האבות ההומוסקסואלים (M=2.87, SD=0.34) נמוך במידת מובהקות גבולית מממוצע דירוגי רמת המעורבות בטיפול בילדים בקבוצת האבות ההטרסקסואלים (M=3.06, SD=0.45). כלומר, קיימת מגמה לפיה האבות ההומוסקסואלים מדרגים בממוצע את רמת המעורבות שלהם בטיפול בילדים כרבה מהאבות ההטרסקסואלים.

כן הראו תוצאות המבחן ($t_{(58)}=3.23$, $p<.01$) שממוצע דירוג רמת מעורבות בן הזוג בטיפול

בילדים בקרב קבוצת האבות ההומוסקסואלים (M=3.03, SD=0.18) גבוה באופן מובהק מממוצע דירוגי רמת המעורבות של בת הזוג בטיפול בילדים בקרב קבוצת האבות ההטרסקסואלים (M=2.7, SD=0.53). כלומר, האבות ההומוסקסואלים רואים את בני זוגם כפחות מעורבים בטיפול בילדים מהם, לעומת האבות ההטרסקסואלים שרואים את בנות זוגם כיותר מעורבות.

עוד הראו תוצאות המבחן ($t_{(59)}=2.09$, $p<.05$), כי ממוצע דירוגי התחושה לגבי המעורבות

בטיפול בילדים בקבוצת האבות ההומוסקסואלים (M=1.32, SD=0.47) נמוך באופן מובהק מממוצע דירוגי התחושה לגבי המעורבות בטיפול בילדים בקבוצת האבות ההטרסקסואלים (M=1.63, SD=0.67). כלומר, האבות ההומוסקסואלים מרוצים יותר מאשר האבות ההטרסקסואלים ממידת מעורבותם בטיפול בילדים.

המבחן ($t_{(58)}=0.16$, $p=.87$) גם הראו כי אין הבדל בין התחושות לגבי רמת המעורבות של בן

הזוג בקרב קבוצת האבות ההומוסקסואלים ($M=1.38, SD=0.61$) לבין התחושות לגבי רמת המעורבות

של בת הזוג בקרב קבוצת האבות ההטרוסקסואלים ($M=1.41, SD=0.68$).

המבחן ($t_{(58)}=1.52, p=.13$) אף הראה שאין הבדל בין הערכתו של הנבדק לגבי תחושות בן זוגו

לגבי מידת המעורבות שלו בטיפול בילדים בקבוצת האבות ההומוסקסואלים ($M=1.5, SD=0.63$) לבין

הערכתו של הנבדק לגבי תחושת בת זוגו לגבי מידת המעורבות שלו בטיפול בילדים בקבוצת האבות

ההטרוסקסואלים ($M=1.76, SD=0.73$) (תוצאות המבחנים בטבלה 3)

טבלה 2: ממוצעים וסטיות תקן של שביעות הרצון הכללית, ההסתגלות הזוגית ושביעות הרצון מחלוקת התפקידים – השוואה בין שתי קבוצות האבות

משתנה / קבוצה	ממוצע	סטיות תקן	ערך t	דרגות חופש	ערך p
שביעות רצון כללית אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	28.18 25.56	4.31 5.44	2.106	60	0.039*
איכות הקשר הזוגי אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	106.59 104.8	11.44 13.03	0.57	60	0.35
פער לגבי מטלות בית אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	0.41 0.46	0.41 0.43	0.54	60	0.62
פער לגבי מטלות טיפול בילדים אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	0.65 0.66	1.27 0.26	0.21	60	0.98
תחושת כשירות לטיפול בילדים אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	4.76 4.6	0.26 0.3	2.2	60	0.03*

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

טבלה 3: ממוצעים וסטיות תקן של מידת מעורבות הנבדק וכן/בת זוגו בטיפול בילדים ושל שביעות הרצון ממנה – השוואה בין שתי קבוצות האבות

משתנה / קבוצה	ממוצע	סטיות תקן	ערך t	דרגות חופש	ערך p
דירוג: רמת המעורבות בטיפול בילד אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	2.87 3.06	0.34 0.45	1.919	59	0.06
דירוג: רמת מעורבות בן/בת זוג בטיפול בילד אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	3.03 2.7	0.18 0.53	3.23	58	0.002**
תחושות: רמת מעורבות בטיפול בילד אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	1.32 1.63	0.47 0.67	2.09	59	0.04*
תחושות: רמת מעורבות בן/בת זוג בטיפול בילד אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים	1.38 1.41	0.61 0.68	0.16	58	0.87

תחושות: של בן / בת זוג לגבי רמת מעורבות הנבדק אבות הומוסקסואלים אבות הטרוסקסואלים					
0.13	58	1.52	0.63 0.73	1.5 1.76	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

השערה 2

על מנת לבדוק את ההשערה כי רמת שביעות הרצון הכללית מהחיים גבוהה יותר בקרב אבות הטרוסקסואלים, לעומת אמהות הטרוסקסואליות, נערך מבחני T למדגמים בלתי תלויים. רמת שביעות הרצון הכללית מהחיים חושבה על ידי סכמת דירוגי הנבדק/ת בפריטי שאלון "שביעות רצון מהחיים". תוצאות המבחן ($t_{(66)}=0.73$, $p=.47$) הראו כי הרמה הממוצעת של שביעות הרצון הכללית מהחיים בקרב קבוצת האבות ההטרוסקסואלים ($M=25.57$, $SD=5.45$) לא גבוהה באופן מובהק מהרמה הממוצעת של שביעות הרצון הכללית מהחיים בקרב קבוצת האמהות ההטרוסקסואליות ($M=26.58$, $SD=5.87$).

כמו כן, נערכו מבחני T למדגמים בלתי תלויים שנועדו לבדוק באלו מבין המדדים של שביעות הרצון ממערכת היחסים (איכות הקשר הזוגי ושביעות הרצון מחלוקת התפקידים במערכת היחסים) הרמה גבוהה יותר בקרב קבוצת האבות ההטרוסקסואלים, לעומת קבוצת האמהות ההטרוסקסואליות. איכות הקשר הזוגי חושבה על ידי סכימת דירוגי הנבדק בפריטי "שאלון הסתגלות לקשר הזוגי". תוצאות המבחן ($t_{(66)}=0.63$, $p=.53$) הראו כי הרמה הממוצעת של איכות הקשר הזוגי בקרב קבוצת האבות ההטרוסקסואלים ($M=104.8$, $SD=13.03$) לא גבוהה באופן מובהק מהרמה הממוצעת של איכות הקשר הזוגי בקרב קבוצת האמהות ההטרוסקסואליות ($M=102.82$, $SD=12.86$). שביעות הרצון מחלוקת התפקידים במערכת היחסים חושבה בכמה חלקים, על פי דירוגי הנבדק/ת בתתי הסולמות של "שאלון חלוקת תפקידים בין בני הזוג ושביעות הרצון ממנה". חושב הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הקשורות לבית וכן חושב הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה במטלות הקשורות לטיפול בילדים. בנוסף, חושבה סכימת דירוגי הנבדק/ת לגבי תחושת הכשירות שלו/ה לביצוע מטלות הקשורות לטיפול בילדים.

תוצאות המבחן ($t_{(66)}=-0.73$, $p=.46$) הראו כי הפער הממוצע בין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה במטלות הקשורות לבית, בקרב קבוצת האבות ההטרוסקסואלים ($M=0.46$, $SD=0.44$) לא גבוה באופן מובהק מהפער הממוצע בין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הקשורות

לבית, בקבוצת האמהות ההטרוסקסואליות ($M=0.56$, $SD=0.59$).

בנוסף, תוצאות המבחן ($t_{(66)}=1.25$, $p=.21$) הראו כי הפער הממוצע בין חלוקת התפקידים

הקיימת והרצויה, במטלות הקשורות לטיפול בילדים, בקבוצת האבות ההטרוסקסואלים ($M=0.66$, $SD=1.45$) לא גבוה באופן מובהק מהפער הממוצע בין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה, של מטלות

הקשורות לטיפול בילדים, בקבוצת האמהות ההטרוסקסואליות ($M=1.05$, $SD=1.13$).

כמו כן, תוצאות המבחן ($t_{(66)}=2.61$, $p<.05$) הראו כי הרמה הממוצעת של תחושת הכשירות

לטיפול בילדים בקרב קבוצת האבות ההטרוסקסואלים ($M=4.6$, $SD=0.3$) נמוכה באופן מובהק מהרמה

הממוצעת של תחושת הכשירות לטיפול בילדים בקרב קבוצת האמהות ההטרוסקסואליות ($M=4.8$, $SD=0.3$).

(תוצאות המבחנים בטבלה 4)

בנוסף, נערכו מבחני T למדגמים בלתי תלויים שנועדו לבדוק הבדלים בין ממוצעי דירוגי

הקבוצות לגבי 5 שאלות נפרדות העוסקות, כל אחת, במידת מעורבותו ומעורבות בן / בת זוגו בטיפול ובילדים ובתחושותיו לגביהן.

תוצאות המבחן ($t_{(66)}=3.36$, $p<.01$) הנוסף שנערך לגבי חלוקת התפקידים בנושא הטיפול

בילדים הראה כי ממוצע דירוגי רמת המעורבות בטיפול בילדים בקבוצת האבות ההטרוסקסואלים

($M=3.07$, $SD=0.45$) גבוה באופן מובהק מממוצע דירוגי רמת המעורבות בטיפול בילדים בקבוצת

האמהות ההטרוסקסואליות ($M=2.66$, $SD=0.53$). כלומר, האבות ההטרוסקסואלים מדרגים בממוצע

את רמת המעורבות שלהם בטיפול בילדים כפחותה מדירוגן של האמהות ההטרוסקסואליות את מידת מעורבותן בטיפול בילדים.

המבחן ($t_{(66)}=4.02$, $p<0.01$) הראה גם כי דירוג רמת מעורבותה של בת הזוג בטיפול בילדים

בקרב קבוצת האבות ההטרוסקסואלים ($M=2.7$, $SD=0.53$) נמוך באופן מובהק מדירוג רמת מעורבותו

של בן הזוג בטיפול בילדים בקרב קבוצת האמהות ההטרוסקסואליות ($M=3.18$, $SD=0.46$). כלומר,

האבות ההטרוסקסואלים מדרגים את בנות זוגם כמעורבות יותר בטיפול בילדים, לעומת האמהות

ההטרוסקסואליות שמדרגות את בני זוגן כמעורבים פחות בטיפול בילדים.

כמו כן הראו תוצאות המבחן ($t_{(65)}=0.41$, $p=.68$) כי אין הבדל בממוצע דירוגי התחושה לגבי

מידת המעורבות בטיפול בילדים בין קבוצת האבות ההטרסקסואלים ($M=1.63$, $SD=0.67$) לבין

קבוצת האמהות ההטרסקסואליות ($M=1.57$, $SD=0.64$).

עוד הראו תוצאות המבחן ($t_{(64)}=2.36$, $p<.05$), כי ממוצע דירוגי התחושה לגבי מעורבות בת

הזוג בטיפול בילדים בקבוצת האבות ההטרסקסואלים ($M=1.41$, $SD=0.68$) נמוך באופן מובהק

מממוצע דירוגי התחושה לגבי מעורבות בן הזוג בטיפול בילדים בקבוצת האמהות ההטרסקסואליות

($M=1.89$, $SD=0.91$). כלומר, האבות ההטרסקסואלים מרוצים ממידת מעורבותה של בנות זוגם

בטיפול בילדים, לעומת האמהות ההטרסקסואליות שפחות מרוצות ממידת מעורבותם של בני זוגן.

עוד הראה המבחן ($t_{(66)}=1.17$, $p=.25$) כי אין הבדל בין הערכתו של הנבדק לגבי תחושות בת

זוגו לגבי מידת המעורבות שלו בטיפול בילדים בקבוצת האבות ההטרסקסואלים ($M=1.77$, $SD=0.73$)

לבין הערכתה של הנבדקת לגבי תחושת בן זוגה לגבי מידת המעורבות שלה בטיפול בילדים בקבוצת

האמהות ההטרסקסואליות ($M=1.58$, $SD=0.61$) (תוצאות המבחנים בטבלה 5)

טבלה 4: ממוצעים וסטיות תקן שביעות הרצון הכללית, ההסתגלות הזוגית ושביעות הרצון מחלוקת התפקידים – השוואה בין שתי קבוצות ההורים ההטרסקסואלים

משתנה / קבוצה	ממוצע	סטיות תקן	ערך t	דרגות חופש	ערך p
שביעות רצון כללית אבות הטרסקסואלים אמהות הטרסקסואליות	25.57 26.58	5.45 5.87	-7.3	66	0.47
איכות הקשר הזוגי אבות הטרסקסואלים אמהות הטרסקסואליות	104.8 102.82	13.03 12.86	0.63	66	0.53
פער לגבי מטלות בית אבות הטרסקסואלים אמהות הטרסקסואליות	0.46 0.56	0.44 0.59	-0.73	66	0.46
פער לגבי מטלות טיפול בילדים אבות הטרסקסואלים אמהות הטרסקסואליות	0.66 1.05	1.45 1.13	-1.25	66	0.21
תחושת כשירות לטיפול בילדים אבות הטרסקסואלים אמהות הטרסקסואליות	4.6 4.8	0.3 0.3	-2.61	66	0.011*

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

טבלה 5: ממוצעים וסטיות תקן של מידת מעורבות הנבדק וכן /בת זוג בטיפול בילדים ושל שביעות הרצון ממנה – השוואה בין שתי קבוצות ההורים ההטרוסקסואלים

משתנה / קבוצה	ממוצע	סטיות תקן	ערך t	דרגות חופש	ערך p
דירוג: רמת המעורבות בטיפול בילד אבות הטרוסקסואלים אמהות הטרוסקסואליות	3.07 2.66	0.45 0.53	3.36	66	0.001**
דירוג: רמת מעורבות בן/בת זוג בטיפול בילד אבות הטרוסקסואלים אמהות הטרוסקסואליות	2.7 3.18	0.53 0.46	4.02	66	0.000**
תחושות: רמת מעורבות בטיפול בילד אבות הטרוסקסואלים אמהות הטרוסקסואליות	1.63 1.57	0.67 0.65	0.41	65	0.68
תחושות: רמת מעורבות בן/בת זוג בטיפול בילד אבות הטרוסקסואלים אמהות הטרוסקסואליות	1.41 1.9	0.68 0.91	2.36	64	0.021*
תחושות: של בן / בת זוג לגבי רמת מעורבות הנבדק אבות הטרוסקסואלים אמהות הטרוסקסואליות	1.77 1.58	0.73 0.61	1.17	66	0.25

*p<0.05, **p<0.01

השערה 3

על מנת לבדוק את ההשערה כי עבור אבות הומוסקסואלים, אבות הטרוסקסואלים ואמהות הטרוסקסואליות, עלייה בשביעות הרצון הכללית מהחיים קשורה בעלייה בשביעות הרצון ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים בה, חושבו מתאמי פירסון בין דירוג הממוצע של הנבדקים בשאלון שביעות הרצון הכללית מהחיים, לבין דירוג הממוצע בשאלונים המודדים מדדים שונים של שביעות רצון ממערכת היחסים – איכות הקשר הזוגי ושביעות רצון מחלוקת תפקידים במערכת היחסים.

(המתאמים מופיעים בטבלה 6)

כפי שניתן לראות בטבלה 6, קיים מתאם חיובי מובהק ($r=0.633$, $p<0.01$) בין שביעות הרצון הכללית מהחיים, לבין איכות הקשר הזוגי. כלומר, ככל שעולה שביעות הרצון הכללית מהחיים, כך עולה איכותו של הקשר הזוגי.

כמו כן ניתן לראות כי קיים מתאם חיובי מובהק בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין שני משתנים של שביעות רצון מחלוקת התפקידים במערכת היחסים. קיים מתאם חיובי מובהק ($r=0.215$,

$p<0.05$) בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין תחושת הכשירות לטיפול בילדים ומתאם שלילי

מובהק ($r=-0.279$, $p<0.005$) בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של תפקידים הקשורים למטלות בית. כלומר, ככל ששביעות הרצון הכללית מהחיים עולה, כך עולה תחושת הכשירות לטיפול בילדים וכן כך יורד הפער שבין החלוקה הקיימת והרצויה של תפקידים הקשורים למטלות בית.

בנוסף, ניתן לראות כי קיים מתאם שלילי מובהק בין איכות הקשר הזוגי לבין שניים מהמדדים של שביעות הרצון מחלוקת התפקידים במערכת היחסים - הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה במטלות הקשורות לבית ($r=-0.513, p<0.01$) והפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה במטלות הקשורות לטיפול בילדים ($r=-0.2, p<0.05$). כלומר, ככל שעולה איכותו של הקשר הזוגי, כך קטן הפער שבין שביעות הרצון מחלוקת התפקידים הקיימת והרצויה במטלות הקשורות לבית ולטיפול בילדים.

טבלה 6: מתאמי פירסון בין המשתנים

שביעות רצון כללית מהחיים	איכות הקשר הזוגי	פער לגבי מטלות בית	פער לגבי מטלות טיפול בילדים	תחושת כשירות לטיפול בילדים
-				
0.633**	-			
-0.279**	-0.513**	-		
-0.136	-0.2*	0.239	-	
0.215*	0.094	-0.188	0.031	-

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

השערה 4

על מנת לבדוק את הגורמים המנבאים את שביעות הרצון הכללית מהחיים עבור כל אחת מקבוצות המחקר בנפרד, נעשה ניתוח רגרסיה לינארית שבו המשתנה התלוי הוא שביעות הרצון הכללית מהחיים.

תחילה, כניתוח ראשוני, חושבו מתאמים עבור כל קבוצה, בין שביעות הרצון הכללית מהחיים, לבין המשתנים הבלתי תלויים שנבדקו: איכות הקשר הזוגי ושביעות הרצון מחלוקת התפקידים בזוגיות וכן המשתנים הדמוגרפיים: גיל, מספר ילדים, גילאי הילדים, אורך מערכת היחסים. לאחר מכן, הוכנסו המשתנים שנמצא כי הם קיימים במתאם מובהק עם המשתנה התלוי, אל מודל הרגרסיה. כפי שניתן לראות בטבלה 7, עבור קבוצת האבות ההומוסקסואלים נמצא כי קיים מתאם חיובי מובהק בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין איכות הקשר הזוגי ($r=0.612, p<0.01$). כמו כן נמצא כי קיים מתאם חיובי מובהק בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין תחושת הכשירות לטיפול בילדים ($r=0.493, p<0.05$). שני משתנים אלו הוכנסו למודל הרגרסיה.

מניתוח התוצאות (טבלה 8) עולה כי המודל נמצא מובהק ($F(2,29)=12.24, R^2=0.458, p<0.01$).

כלומר, מודל זה מסביר 45.8% מהשונות של שביעות הרצון מהחיים של אבות הומוסקסואלים. בתוך

כך, נמצא כי לכל אחד מהמשתנים שהוכנסו למודל- "איכות הקשר הזוגי"

($\beta = 0.498$, $B = 0.188$, $t = 3.39$, $p < 0.01$) ו"תחושת הכשירות לטיפול בילדים" ($B = 5.035$, $t = 2.11$) ,

($\beta = 0.31$, $p < 0.05$) ישנה תרומה ייחודית מובהקת להסבר שונות זו.

טבלה 7: מתאמי פירסון בין שביעות רצון כללית מהחיים ליתר המשתנים – אבות הומוסקסואלים

מספר הילדים	אורך מערכת היחסים	גיל	תחושת כשירות לטיפול בילדים	פער לגבי מטלות טיפול בילדים	פער לגבי מטלות בית	איכות הקשר הזוגי	שביעות רצון כללית מהחיים	
							-	שביעות רצון כללית מהחיים
						-	0.612**	איכות הקשר הזוגי
					-	-0.564**	-0.264	פער לגבי מטלות בית
				-	0.109	-0.340	-0.223	פער לגבי מטלות טיפול בילדים
			-	-0.24	-0.276	0.367*	0.493**	תחושת כשירות לטיפול בילדים
		-	0.212	0.146	-0.095	0.245	-0.17	גיל
	-	0.383*	0.274	-0.204	-0.101	0.16	-0.07	אורך מערכת היחסים
-	0.061	-0.079	0.1	-0.186	-0.097	-0.018	-0.171	מספר הילדים
0.15	0.387*	0.212	0.187	-0.103	0.393*	-0.166	-0.190	ממוצע גילאי הילדים

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

טבלה 8: רגרסיה לינארית – השפעת המשתנים שנמצאו במתאם מובהק עם שביעות הרצון הכללית מהחיים – אבות הומוסקסואלים

משתנה	β	SE B	B	ערך t	ערך p
איכות הקשר הזוגי	0.498	0.055	0.188	3.392	0.002**
תחושת הכשירות לטיפול בילדים	0.31	2.388	5.035	2.108	0.044*
R ²	0.458				
F	12.4				

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

כפי שניתן לראות בטבלה 9, עבור קבוצת האבות ההטרוסקסואלים נמצא כי קיים מתאם חיובי

מובהק בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין איכות הקשר הזוגי ($r = 0.643$, $p < 0.01$). כמו כן נמצא כי

קיים מתאם שלילי מובהק בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין אורך מערכת היחסים ($r=-0.411$, $p<0.05$) וכן בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין ממוצע גילאי הילדים ($r=-0.376$, $p<0.05$). שלושה משתנים אלו הוכנסו למודל הרגרסיה.

מניתוח התוצאות (טבלה 10) עולה כי מודל הרגרסיה נמצא מובהק ($F(3,26)=6.876$,

$R^2=0.442$, $p<0.01$). כלומר, מודל רגרסיה זה מסביר 44.2% מהשונות של שביעות הרצון מהחיים עבור

אבות הטרוסקסואלים. בתוך כך, נמצא כי למשתנה "איכות הקשר הזוגי" ישנה תרומה ייחודית מובהקת להסבר שונות זו, מעבר לתרומתם של המשתנים האחרים במודל ($B=0.272$, $t=3.48$, $p<0.01$, $\beta=0.65$). כלומר, ככל שאיכות הקשר הזוגי טובה יותר, כך שביעות רצונם הכללית מהחיים של האבות ההטרוסקסואלים רבה יותר. אולם, המשתנים האחרים שהוכנסו למודל – "אורך מערכת היחסים" ו"ממוצע גילאי הילדים", לא נמצאו כתורמים באופן מובהק להסבר השונות של שביעות הרצון הכללית מהחיים של אבות הטרוסקסואלים.

טבלה 9: מתאמי פירסון בין שביעות רצון כללית מהחיים ליתר המשתנים – אבות הטרוסקסואלים

שביעות רצון כללית מהחיים	איכות הקשר הזוגי	פער לגבי מטלות בית	פער לגבי מטלות טיפול בילדים	תחושת כשירות לטיפול בילדים	גיל	אורך מערכת היחסים	מספר הילדים
שביעות רצון כללית מהחיים	-						
איכות הקשר הזוגי	0.643**	-					
פער לגבי מטלות בית	-0.041	-0.381*	-				
פער לגבי מטלות טיפול בילדים	0.143	0.037	-0.198	-			
תחושת כשירות לטיפול בילדים	0.077	-0.127	-0.109	0.124	-		
גיל	-0.152	-0.231	0.132	0.279	0.046	-	
אורך מערכת היחסים	-0.411*	-0.478**	0.353	-0.33	-0.007	0.081	-
מספר הילדים	-0.264	-0.61**	0.349	-0.132	-0.036	0.198	0.596**
ממוצע גילאי הילדים	-0.376*	-0.62**	0.509**	-0.03	-0.037	0.533**	0.712**

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

טבלה 10: רגרסיה ליניארית – השפעת המשתנים שנמצאו במתאם מובהק עם שביעות הרצון הכללית מהחיים – אבות הטרוסקסואלים

משתנה	β	SE B	B	ערך t	ערך p
-------	---------	------	---	-------	-------

0.002**	3.477	0.272	0.078	0.650	איכות הקשר הזוגי
0.258	-1.157	-0.316	0.273	-2.242	אורך מערכת היחסים
0.402	0.852	0.386	0.453	0.199	ממוצע גילאי הילדים
				0.442	R ²
				6.876	F

*p<0.05, **p<0.01

כפי שניתן לראות בטבלה 11, עבור קבוצת האמהות ההטרוסקסואליות נמצא כי קיים מתאם חיובי מובהק בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין איכות הקשר הזוגי ($r=0.648$, $p<0.01$). כמו כן נמצא כי קיים מתאם שלילי מובהק בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הבית ($r=-0.404$, $p<0.05$) וכן מתאם שלילי מובהק בין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הטיפול בילדים ($r=-0.34$, $p<0.05$). שלושה משתנים אלו הוכנסו למודל הרגרסיה.

מניתוח התוצאות (טבלה 12) עולה כי מודל הרגרסיה נמצא מובהק $F(3,34)=9.132$, $R^2=0.446$

$p<0.01$. אם כן, מודל רגרסיה זה מסביר 44.6% מהשונות של שביעות הרצון הכללית מהחיים עבור אמהות ההטרוסקסואליות. בתוך כך, נמצא כי למשתנה "איכות הקשר הזוגי" ישנה תרומה ייחודית מובהקת להסבר שונות זו, מעבר לתרומתם של יתר המשתנים במודל $t=3.79$, $B=0.269$, $\beta p<0.01$). כלומר, ככל שאיכות הקשר הזוגי טוב יותר, כך שביעות רצון הכללית מהחיים של האמהות ההטרוסקסואליות רבה יותר. אולם, המשתנים האחרים שהוכנסו למודל הרגרסיה – "הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הבית" ו"הפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה של מטלות הטיפול בילדים", לא נמצאו כתורמים באופן מובהק להסבר השונות של שביעות הרצון הכללית מהחיים של אמהות ההטרוסקסואליות.

טבלה 11: מתאמי פירסון בין שביעות רצון כללית מהחיים ליתר המשתנים – אמהות ההטרוסקסואליות

שביעות רצון כללית מהחיים	איכות הקשר הזוגי	פער לגבי מטלות בית	פער לגבי מטלות טיפול בילדים	תחושת כשירות לטיפול בילדים	גיל	אורך מערכת היחסים	מספר הילדים
-							

						-	0.648**	איכות הקשר הזוגי
						-	-0.404*	פער לגבי מטלות בית
					0.328*	-0.288	-0.34*	פער לגבי מטלות טיפול בילדים
			-	0.090	-0.238	0.121	0.109	תחושת כשירות לטיפול בילדים
		-	0.065	0.124	0.115	-0.253	-0.24	גיל
		0.608**	0.029	-0.193	-0.041	0.178	0.254	אורך מערכת היחסים
	0.532**	0.542**	0.151	-0.114	-0.028	0.027	0.018	כמות הילדים
0.667**	0.812**	0.722**	-0.081	-0.178	-0.045	-0.031	0.015	ממוצע גילאי הילדים

*p<0.05, **p<0.01

טבלה 12: רגרסיה לינארית – השפעת המשתנים שנמצאו במתאם מובהק עם שביעות הרצון הכללית מהחיים – אמהות הטרוסקסואליות

משתנה	β	SE B	B	ערך t	ערך p
איכות הקשר הזוגי	0.589	0.071	0.269	3.796	0.001**
פער לגבי מטלות בית	-0.022	1.563	-0.218	-0.139	0.89
פער לגבי מטלות טיפול בילדים	-0.163	0.706	-0.845	-1.196	0.24
R ²	0.446				
F	9.132				

*p<0.05, **p<0.01

דיון

המחקר הנוכחי בדק את הקשר שבין שביעות הרצון הכללית מהחיים לבין שביעות הרצון ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים בה, בעת המעבר לאבהות, בקרב אבות הומוסקסואלים. מחקרים רבים בתחום בחנו את שאלת הרווחה הנפשית של גברים בעת המעבר לאבהות באופן כללי

(גולדצוויג, 2002 ; Wells, 2005 ; Ballard & Davies, 1996 ; O'hara 1995) ובדגש על המעבר לאבהות במסגרת של מערכת יחסים הומוסקסואלית (Johnson & O`connor, 2002 ; Mallon, 2004 ; Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010 ; Huebner, Mandic, Mackaronis, Beougher, & Hoff, 2012).

מחקרים רבים אף בחנו את משמעותה של שביעות הרצון ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים בה לשביעות הרצון הכללית מהחיים (Ruvolo, 1998 ; Stutzer & Frey, 2006 ; Powdthavee, 2009 ; Greenstein, 2009 ; Patterson & Farr, 2011).

במערכות יחסים הומוסקסואליות (Dunne, 2000; Johnson & O`connor, 2002 ; Biss & Horne, 2005 ; Brinamen & Mitchell, 2008; Gianino, 2008 ; Patterson & Farr, 2011).

מחקר שבחן באופן ייחודי את השפעתה של שביעות הרצון ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים שבה, על מה שקורה לשביעות רצונם הכללית מהחיים של אבות הומוסקסואלים בעת כניסתם לאבהות. לא כל שכן, מחקר שכזה טרם נערך בקרב נבדקים מאוכלוסיית ההומוסקסואלים במדינת ישראל.

תרומתו של המחקר הנוכחי היא בהרחבה ובהעמקה של הידע לגבי הגורמים התורמים לרווחתם הנפשית של אבות הומוסקסואלים במדינת ישראל. מעבר לכך, מתייחס המחקר לגורמים המשמעותיים בסוגיית שביעות הרצון הכללית של קבוצות הורים ישראליות שונות - אבות הומוסקסואלים, אבות הטרוסקסואלים ואמהות הטרוסקסואליות. בכך, תורם המחקר לאפיון צרכיהן הייחודיים של המשפחות השונות והמגוונות שקיימות בישראל.

בהתאם להשערת המחקר הראשונה, נמצא כי שביעות הרצון הכללית מהחיים של אבות הומוסקסואלים גבוהה באופן מובהק משביעות הרצון הכללית מהחיים של אבות הטרוסקסואלים. זאת בניגוד לממצאיהם של מחקרים אחרים, שלפיהם, שביעות רצונם הכללית של בעלי נטייה מינית הומוסקסואלית דווקא נמוכה יותר, בשל יחס מפלה והומופובי מצד סביבתם ובשל כעס ושנאה עצמית על נטייתם המינית (Lewis, Derlega, Friffin & Krowinski, 2003).

מדוע, אם כן, עולה הפער? ממצאי המחקר הנוכחי מרמזים כי השוני נעוץ בעובדה, שהנבדקים הינם אבות. מחקרים קודמים הראו כי אבהות במסגרת של זוגיות הומוסקסואלית תורמת לשביעות הרצון הכללית מהחיים עבור האבות, בכך שהיא מפחיתה התנהגויות של נטילת סיכונים (Huebner, Mandic, Mackaronis, Beougher, & Hoff, 2012), משפרת את יחסיהם עם משפחות המקור (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010) ומגבירה את התחושה הכללית שהסביבה מקבלת אותם ואת נטייתם המינית (Johnson & O`connor, 2002).

בהמשך לכך, אפשר שההסבר לממצא לפיו שביעות הרצון הכללית מהחיים של האבות ההומוסקסואלים גבוהה מזו של האבות ההטרוסקסואלים, טמון בממצא אחר שעלה בבדיקת ההשערה הראשונה, לפיו אבות ההומוסקסואלים מעורבים יותר בטיפול בילדים מאשר האבות ההטרוסקסואלים, תחושתם לגבי מידת מעורבותם בטיפול בילדים טובה יותר ובאופן כללי הם חשים כשירים יותר מהם לטיפול בילדים. תחושת הכשירות של הורים לטיפול בילדיהם הינה חשובה ביותר לערכם העצמי כהורים בפרט וכבני אדם בכלל, ובכך מפחיתה מתח ונטייה לדיכאון ותורמת לעלייה בשביעות רצונם הכללית (Maddux & Gosseline, 2003). ייתכן שהאבות ההומוסקסואליים חשים יותר כשירים לטיפול בילדיהם מאשר האבות ההטרוסקסואלים, בשל תפקידם העיקרי בגידול ילדיהם, ללא מעורבותה של אם. זאת, לעומת האבות ההטרוסקסואליים, אשר על פי רוב בנות זוגם הן אלו אשר נוטלות את חלק הארי בטיפול בילדים (Kurdek, 2005 ; Katz-Wise, Priess & Hyde, 2010). בהקשר זה, מעניין יהיה לבדוק אם תחושת הכשירות לטיפול בילדים עולה גם בקרב אבות ההטרוסקסואלים שמגדלים את ילדיהם ללא מעורבותה של אמם. כמו כן, מעניין יהיה להשוות מדד זה אצל אבות ההומוסקסואלים שהביאו את ילדיהם מתוך החלטה על הורות משותפת עם אם, לעומת אבות שעשו זאת ללא מעורבותה של אם.

כיוון נוסף המסביר את שביעות הרצון הגבוהה של האבות ההומוסקסואליים ביחס לאבות ההטרוסקסואלים ניתן למצוא בתהליכים שעברו בחייהם עד לנקודה שבה הפכו לאבות ובעובדה כי אבהותם לא הייתה מובנית מאליה. הומוסקסואלים רבים, כמו גם משפחותיהם, חששו מהאפשרות שלא יהפכו לאבות בשל נטייתם המינית. עם הפיכתם לאבות, החששות התפוגגו. במקרים אחרים, בהם משפחת המקור לא קיבלה את נטייתו המינית של בנה לאחר "יציאתו מהארון", עצם הפיכתו לאב ריככה את יחס המשפחה כלפיו וכלפי הנטייה (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010).

בהמשך לכך, בעוד שבאופן כללי גברים נוטים להרגיש שהם זרים ובלתי כשירים לתפקידי גידול הילדים (Shapiro, 1995), נראה שאבות אשר מביאים את ילדיהם ללא מעורבותה של אישה ובוחרים להשקיע בתהליך הפונדקאות המורכב, מלכתחילה חשים בשלים ומוכנים לטיפול בילדים. יתר על כן, הם ניגשים לתהליך לאחר מחשבה רבה, תכנון ארוך ונכונות להשקעה כלכלית בלתי מבוטלת. תהליך זה, אשר בסופו מתחילים ההורות וגידול הילדים, מביא עמו עלייה משמעותית בגאווה העצמית, בערך העצמי, בתחושת המשמעות לחיים ובתחושת שביעות הרצון הכללית, עבור האבות ההומוסקסואלים (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010).

ממצא נוסף שעלה במסגרת בדיקת ההשערה הראשונה הראה כי בניגוד למצופה, אבות

הומוסקסואלים אינם מראים תוצאות גבוהות יותר מאבות הטרוסקסואלים במדדים של שביעות רצון ממערכת היחסים - איכות הקשר הזוגי ושביעות הרצון מחלוקת התפקידים במערכת היחסים. ההשערה הראשונה של מחקר זה התבססה על הרעיון שכבר הוצג במחקרים קודמים, לפיו שביעות רצון ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים בה, תורמת לעלייה בשביעות הרצון הכללית מהחיים (Powdthavee, 2009 ; Stutzer & Frey, 2006 ; Greenstein, 2009) כמו כן התבססה ההשערה על הממצאים שהראו כי גברים במערכות יחסים הומוסקסואליות שבעי רצון יותר ממערכות היחסים שלהם ומחלוקת התפקידים במערכת היחסים, לעומת גברים הטרוסקסואלים (Dunne, 2000 ; Johnson & O'Connor, 2002 ; Brinamen & Mitchell, 2008 ; Gianino, 2008 ; Patterson & Farr, 2011).

נראה כי כמו בקרב זוגות ההורים ההטרוסקסואלים, גם אצל הורים הומוסקסואלים יש "מחיר" להורות. מערכת היחסים הזוגית סופגת פגיעה עקב אובדן האינטימיות, הספונטניות והפנאי להשקיע בזוגיות (Bergman, Rubio, Green & Padrón, 2010). קל וחומר שמדובר במשפחות שבהן שיעור התאומים הוא גבוה (בשל מורכבות התהליך והרצון להימנע מחזרה עליו ; שיטת ההפריה שבמקרים רבים מובילה להריונות מרובי עוברים ; או השאיפה להולדת צאצא ביולוגי מכל אחד מהאבות).

אלמנט נוסף שעלול לפגוע בזוגיות ההומוסקסואלית במיוחד, הוא המטלות הרבות שנוספו לתא המשפחתי עם הצטרפות הילד או הילדים, ללא חלוקת התפקידים ה"מסורתית" המתבססת על סטריאוטיפים מגדריים (Belsky & Pensky, 1988 ; Wilson, 2000 ; Boyce & Corkindale, 2004). לפתע, השוויון הזוגי מאתגר, כשלעתים אחד מבני הזוג נושא בעיקר העול. תחושת התסכול עקב כך, שכפי שראינו, קיימת גם אצל אמהות הטרוסקסואליות (Belsky, Lang & Huston, 1986 ; Wilson, 2000 ; Patterson & Farr, 2011) - עולה ביתר שאת ולמעשה היא כפולה : יש בה תחושת אכזבה מהפרת השוויון בנטל וכן תחושה של פגיעה ב"גבריות" עקב המעבר מתפקיד ה"מפרנס" לתפקיד ה"מטפל". כל אלו עלולים להיות מקור לוויכוחים ולמתח כללי בזוגיות.

בניגוד להשערת המחקר השנייה, לא נמצא כי שביעות הרצון מהחיים של אבות הטרוסקסואלים גבוהה באופן מובהק משביעות הרצון הכללית מהחיים של אמהות. כמו כן, במסגרת בדיקת ההשערה השנייה לא נמצאו הבדלים בין אבות הטרוסקסואלים לבין אמהות במדדים של איכות הקשר הזוגי, או שביעות הרצון מחלוקת התפקידים במסגרת מערכת היחסים. ממצא זה מפתיע ועומד בניגוד למחקרים קודמים, אשר הראו כי נשים באופן כללי, בדגש על אמהות המגדלות את ילדיהן

במסגרת של זוגיות, נוטלות על עצמן על פי רוב יותר תפקידים של מטלות ביתיות ושל טיפול בילדים, באופן שמכביד עליהן וגורם לפגיעה בשביעות רצון ממערכת היחסים (Belsky, Lang & Huston, 1986 ; Wilson, 2000 ; Patterson & Farr, 2011).

יתכן שהיעדר ההבדלים בין אבות הטרנסקסואלים לבין אמהות הטרנסקסואליות, בשביעות הרצון ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים שבה, נובע מממצא שעלה במחקר קודם שהתייחס לשביעות רצון של אמהות הטרנסקסואליות מזוגיות. על פי מחקר זה, עצם השתתפותו של בן זוג, גם אם במידה מעטה, במטלות הבית שנחשבות באופן מסורתי "נשיות", מעלה את שביעות רצון של האמהות הטרנסקסואליות ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים הנעשית במסגרתה (Benin & Agostinelli, 1988).

הסבר אפשרי אחר עולה מהתבוננות במאפייניה הדמוגרפיים הספציפיים של קבוצת הנבדקים במחקר הנוכחי. אחוז גבוה מן האמהות הטרנסקסואליות שהשתתפו במחקר הינו בעל השכלה אקדמאית, ומחקרים מראים כי עלייה ברמת ההשכלה נוטה להוביל לעלייה בשביעות הרצון ממערכת היחסים. למעשה, השילוב בין תפקיד האמהות, תפקיד בת הזוג ותפקידי הקריירה, מהווה גורם ממתן של קשיים שמופיעים באחד מהתפקידים, באופן אשר מונע מהקשיים מלפגוע בשביעות רצונה של האישה מכל אחד מן התפקידים ומחייה באופן כללי (Kandel, Davies & Ravies, 1985 ; Barnett & Hyde, 2001).

כמו כן, יתכן כי ההסבר לכך שבמחקר זה לא נמצא הבדל בתחושת שביעות הרצון הכללית מהחיים וממערכת היחסים וחלוקת התפקידים בה, בין אבות הטרנסקסואלים לבין אמהות הטרנסקסואליות, טמון בממצאים שעלו בבדיקת ההשערה השנייה, לפיהם האמהות הטרנסקסואליות מעורבות יותר מהאבות הטרנסקסואלים בטיפול בילדים ובאופן כללי חשות יותר כשירות מהם לטיפול בילדים. ייתכן שתחושת הכשירות הזו היא כה משמעותית להערכה עצמית (Maddox & Gosseline, 2003), עד אשר היא מצליחה להביא את שביעות הרצון של האמהות מחייהן וממערכות היחסים שלהן לרמה אחת עם זו של האבות, על אף אי השוויון כלפיהן בתוך מערכת היחסים, המתבסס על סטריאוטיפים מגדריים (Wilson, 2000). נראה כי ההבדלים בין האבות הטרנסקסואלים לאמהות הטרנסקסואליות בתחושת הכשירות לטיפול בילדים, אשר נראו בבירור במחקר זה וכן במחקרים קודמים (Hudson, Campbell-Grossman, Ofe-Fleck, Elek & Shipman, 2003), נובעים מכך שתחושה זו עולה בקרב האמהות באופן טבעי כבר בשלבי ההיריון הראשונים, בעוד שהגברים צריכים

לבחור בתפקידיהם כאבות בתהליך פסיכולוגי שאיננו מבוסס על אינסטינקטים ביולוגיים (Trowell &

Etchegoyen, 2002) ושלעתים נכשל באופן כזה שמעורר מצוקה נפשית אצל האב (Zoja, 2001).

מעבר לכך, התהליך שעוברים האבות בדרכם לרכישת תחושת הכשירות לטיפול בילדים נעצר לעתים על ידי האמהות עצמן, אשר מונעות מבני זוגן את הטיפול בילדים ומהוות מעין "שומר סף" בין האב לתינוק (Fagan, 2003).

מהתבוננות בממצאי ההשערה הראשונה והשנייה ביחד עולה השאלה - מדוע תחושת הכשירות לטיפול בילדים מופיעה ביחד עם שביעות רצון גבוהה מהחיים בקרב האבות ההומוסקסואלים, אך לא בקרב האמהות ההטרוסקסואליות? ייתכן שההסבר לכך קשור גם הוא בתחושת הסיפוק וההגשמה של האבות ההומוסקסואלים, אשר אבהותם לא הייתה מובנת מאליה ומעבר לכך, תרמה לתחושתם כי הם מתקבלים כשווים בעיני החברה על אף נטייתם המינית (Johnson & O'Connor, 2002 ; Mallon, 2004). הסבר אחר נובע, שוב, מכך שאמהות היא מושג ביולוגי, טבעי וברור, אשר כך גם נתפס על ידי האמהות ועבור סביבתן (Zoja, 2001). מעניין לראות שבמקרה של אבהות שנוצרה מתוך מערכת יחסים הומוסקסואלית, שבה האב הוא המטפל העיקרי בילדים, והוא מצליח למלא גם את התפקידים שנחשבים ל"אמהיים" (Mallon, 2004), תחושת כשירותו לטיפול עולה ועמה, כך נראה, עולה בשיעור ניכר גם שביעות הרצון הכללית מהחיים. זאת לאור העובדה שאצל גברים, האבהות לא קורית באופן טבעי אלא מחייבת תהליך מתמיד של בחירה בתפקיד, אשר לעתים, כשאיננו מצליח, מביא עמו תחושות של פגיעה בערך העצמי ותחושת מצוקה (Hudson, Campbell-Grossman, Ofe-Fleck, Elek & Shipman, 2003) וכאשר הוא מצליח, זו תחושתם של האבות ההומוסקסואלים, הוא מוביל כאמור לתחושות של שביעות רצון וגאווה.

בהתאם להשערת המחקר השלישית, נמצא כי קיים קשר בין עלייה בשביעות הרצון הכללית מהחיים לבין איכות הקשר הזוגי, תחושת הכשירות לטיפול בילדים והפער שבין חלוקת התפקידים הקיימת והרצויה בנוגע למטלות בית. כמו כן, נמצא כי קיים קשר בין איכות הקשר הזוגי לבין שביעות הרצון מחלוקת התפקידים במסגרת מערכת היחסים, בנוגע למטלות בית ולמטלות טיפול בילדים. הקשרים שנמצאו מחזקים את ממצאיהם של מחקרים קודמים שהראו קיומו של קשר בין שביעות רצון מחלוקת התפקידים לשביעות הרצון ממערכת היחסים עצמה (Belsky, Lang & Huston, 1986 ; Suitor, 1991; Granrose, 1992 ; Parasuraman, Parasuraman, & Granrose, 1992 ; Piña & Bengtson, 1993) וכן בין שביעות הרצון ממערכת היחסים לשביעות רצון כללית מהחיים (Stutzer &

Frey, 2006 ; Stutzer & Frey, 2006; Powdthavee, 2009 ; Greenstein, 2009 ; Mangelsdorf, 2011) . אם כן, ניתן לראות כי על אף שלא נמצאו ההבדלים להם ציינו בין קבוצות ההורים השונות, במדדים של שביעות הרצון ממערכת היחסים ומחלוקת התפקידים הנעשית במסגרתה, הרי שגם על פי המחקר הנוכחי מדדים אלו בהחלט קשורים זה לזה וקשורים לשביעות הרצון הכללית מהחיים.

בהמשך לכך, במסגרת ההשערה הרביעית, ביקש המחקר לעמוד על המדדים השונים אשר תורמים לעלייתה או ירידתה של שביעות הרצון הכללית מהחיים, עבור אבות הומוסקסואלים, אבות הטרוסקסואלים ואמהות הטרוסקסואליות, בנפרד. נראה כי עבור כל אחת מקבוצות ההורים האלו, היבטים אחרים של המערכת הזוגית וחלוקת התפקידים שבתוכה משמעותיים לעלייה או ירידה בשביעות הרצון מהחיים. עוד ניתן לראות כי עבור כל אחת מקבוצות ההורים, ישנם היבטים דמוגרפיים שתורמים לעלייה או ירידה בשביעות הרצון הכללית מהחיים.

כך, עבור קבוצת האבות ההומוסקסואלים, איכות הקשר הזוגי ותחושת הכשירות לטיפול בילד, הן בעלות תרומה ייחודית מובהקת במודל שנבנה להסבר השונות של שביעות הרצון הכללית מהחיים. לעומתם, עבור קבוצת האבות הטרוסקסואלים ועבור קבוצת האמהות הטרוסקסואליות, רק לאיכות הקשר הזוגי ישנה תרומה ייחודית מובהקת במודל שנבנה להסבר השונות של שביעות הרצון הכללית מהחיים. נראה אם כן, כי בהתאם למה שעולה ממחקרים אחרים ובהתאם להשערותיו של מחקר זה, איכות הקשר הזוגי משמעותית לשביעות רצון כללית מהחיים, עבור גברים הומוסקסואלים והטרוסקסואלים, אבות ואמהות. הממצא אשר לפיו - בנוסף לאיכות הקשר הזוגי - גם תחושת הכשירות לטיפול בילדים תורמת באופן ייחודי לשביעות הרצון הכללית רק אצל אבות הומוסקסואלים, הוא ממצא מעניין. יש בכך, בעיניי, כדי לחזק את ההשערות שנגזרו מהממצא שעלה בהשערה הראשונה והשנייה, לפיו הן אמהות הטרוסקסואליות והן אבות הומוסקסואלים מעורבים יותר בטיפול בילדים וחשים כשירים יותר לטפל בהם, לעומת אבות הטרוסקסואלים ; אך האבות ההומוסקסואלים שבעי רצון מחייהם יותר מאשר האבות הטרוסקסואלים, בעוד שהאמהות הטרוסקסואליות לא. אנו רואים כאן, שוב, כי תחושת הכשירות לטיפול בילדים היא בעלת משמעות מיוחדת עבור אבות הומוסקסואלים.

זוגיות הומוסקסואלית היא דבר שקיים בחברה האנושית מאז ומעולם, בין אם בסתר או בפומבי. יתר על כן, בתור הומוסקסואלים שחיים במאה ה-21 בישראל, ניתן להניח שמערכת יחסים יציבה ומסודרת הינה דבר שהם מאמינים ששיגו באופן טבעי בשלב כזה או אחר בחייהם, בדומה לגברים ונשים בעלי נטייה מינית הטרוסקסואלית. אולם, בניגוד להם, הגשמתה של השאיפה להורות

איננה דבר שנעשה אצלם באופן טבעי ואיננה דבר שהם רואים כמובן מאליו. גברים הומוסקסואלים נאלצים לעבור דרך ארוכה עד שיהפכו לאבות במסגרת מערכת היחסים שלהם. עליהם להשקיע השקעה רגשית וכלכלית אדירה עד להגעתו של התינוק וכל זאת לאחר שעברו, ברובם, מאבקים מוקדמים בינם לבין עצמם ובינם לבין גורמים מסוימים בסביבה הקרובה והרחוקה, על הקבלה של נטייתם המינית. לאור זאת, ניתן להבין מדוע עבורם, עצם אבהותם ויכולתם לטפל בילדיהם שלהם, באופן שהינו, לתחושתם, מיטיב, תורמות במידה משמעותית לשביעות רצונם הכללית, באופן ייחודי שאיננו מופיע בקרב אבות הטרוסקסואלים או אמהות הטרוסקסואליות.

בהקשר זה, ראוי להתייחס גם למגבלה מתודולוגית ממנה סובל המחקר הנוכחי. המחקר נערך בתקופה שבה "משפחות חדשות" הולכות ונהיות נפוצות בישראל, בדגש על משפחות שבראשן עומדים זוגות חד מיניים. עם זאת, נישואין חד מיניים עדיין אינם מותרים על פי חוק במדינת ישראל. כמו כן, על אף הצעות כאלו ואחרות שעלו, טרם גובש חוק המתיר תהליך פונדקאות לאבות חד מיניים. אפשר שהקולות הנשמעים בסביבתם של משתתפי המחקר וכן תקוותיהם הם לקידום חקיקה פרוגרסיבית בתחומים הללו, הובילו אותם, במודע או שלא במודע, להשיב על השאלונים באופן המציג אותם באור "חיובי" בפני עורכי המחקר וקוראיו ובאופן שיקדם את מטרותיהם החברתיות. אפשרות זו מקבלת גם תימוכין ממחקר קודם, שהראה כי בניגוד למה שמתרחש בפועל, זוגות הומוסקסואלים שענו על שאלונים עשו מאמץ לדווח על שוויון מלא בחלוקת התפקידים ביניהם, כנראה במטרה להשיג קבלה חברתית (Kurdek, 2005). מגבלה מתודולוגית נוספת שיש לתת עליה את הדעת היא שמרבית נבדקיו של המחקר הם תושבי מרכז הארץ, אקדמאים וחילונים. אפשר, לפיכך, שהממצאים שהתקבלו במחקר הנוכחי הם בעלי תוקף מוגבל, מתאימים רק לאוכלוסייה הדומה לאוכלוסיית המחקר ואין להסיק מהם על אוכלוסיות בעלות נתונים דמוגרפיים שונים.

במחקר זה יש כדי לסייע בהבנת הגורמים אשר תורמים לשביעות רצונם הכללית של הורים, שהביאו את ילדיהם מתוך מערכת יחסים גברית הומוסקסואלית. על פי ממצאי המחקר, שביעות רצונם הכללית מהחיים של אבות הומוסקסואלים קשורה בתחושתם כי הם כשירים לגדל את ילדיהם. זאת בניגוד להנחה האינטואיטיבית הרווחת, שבהיעדר דמות אם יתקשו הגברים לגדל את ילדיהם בצורה טובה ומיטיבה. מתוך הרמות הגבוהות של שביעות הרצון הכללית של מהחיים של האבות, ניתן גם להבין גורמים המסייעים לשביעות רצונם ולרווחתם הנפשית של ילדיהם, מתוך הנחה שהורים שבעי רצון נוטים לגדל ילדים שבעי רצון (Vandewater & Lansford, 1998).

הענף שמתוכו נגזר מחקר זה נמצא עדיין בחיתוליו. נראה כי היקף ה"משפחות החדשות" בעולם בכלל ובישראל בפרט ילך ויגדל, ויהיה מעניין לערוך מחקרים מסוג זה בנקודות זמן שונות, כאשר ההורים והילדים נחשפים למערכות חינוך, לדעות אחרות ולשלל המהמורות שבדרך. כדי להרחיב את היריעה, ניתן לחשוב על מחקרי המשך רבים ומגוונים. כך, למשל, מעניין לבדוק את ההבדלים במדדים שנבדקו במחקר זה, בין בני זוג הומוסקסואלים אשר הביאו ביחד את ילדיהם בעזרת תהליך פונדקאות ובכך לעמוד על גורמים נוספים הקשורים לשיעור רצונם ממערכת היחסים ומהחיים. מעניין גם להשוות אבות הומוסקסואלים, שלא נתקלו בהסתייגות כלפי נטייתם מצד משפחות המקור והסביבה הקרובה, עם כאלה שהאבהות היא שקירבה אותם למשפחות המקור וחזקה את הקשר עמן. זאת, נוכח האפשרות שהחזרה לחיק המשפחה בזכות האבהות מהווה גורם מתווך - בין הכניסה לאבהות לבין העלייה בשיעור הרצון הכללי. מחקר המשך נוסף יכול לבדוק אם תהייה תוצאות שונות באותם מדדים עבור הורים לילדים בגילאים שונים, למשל: תינוקות לעומת ילדים בגילאים בהם עולות דילמות בנושאי חינוך. כמו כן, מעניין יהיה לבדוק אם אותה תחושת כשירות לגידול ילדים תימצא גם בקרב זוגות של אבות הומוסקסואלים שבחרו להביא ילד עם אישה, במסגרת של "הורות משותפת". מחקר המשך מסוג אחר יבדוק אמהות אשר הביאו את ילדיהן מתוך מערכת יחסים לסבית. אלו נתקלות בקשיים דומים בשל נטייתן המינית, ונאלצות אף הן להיעזר בחידושי הרפואה על מנת להרות במסגרת הזוגיות שלהן (אם כי אצלן אין מדובר בתהליך כה ארוך, מורכב ויקר). לבסוף, על מנת לבדוק את האפשרות שההתגברות על הקושי שבהבאת ילדים היא גורם מתווך, מעניין לבדוק את שיעור הרצון הכללי של זוגות הטרוסקסואלים אשר הפכו להורים לאחר מאמץ ממושך (טיפול פוריות, הפריית ואף פונדקאות).

ביבליוגרפיה

- אביגל, ב. (2010). כאב כרוני וזוגיות: הסתגלות זוגית, דיכאון וכאב כרוני בקרב חולים בתסמונת כאב אזורי מורכבת (CPRS- Complex Regional Pain Syndrome). עבודת גמר לקראת תואר מוסמך, המכללה האקדמית תל אביב-יפו, תל אביב.
- גולדצוויג, ג. (2002). הגברים בוכים בלילה – לא נשמע קולם: מצוקה בקרב גברים בזמן המעבר לאבהות. עבודת דוקטורט, האוניברסיטה העברית, ירושלים.

ווכטל. ט. (1994). השפעת אפיוני רמה ושדה תעסוקתיים של שביעות הרצון בעבודה ועל מידת הרווחה הנפשית הסובייקטיבית בגילאים מבוגרים בקרב גברים ונשים. עבודת גמר לקראת תואר מוסמך, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב.

Ballard, C. G., Davis, R., Cullen, P. C., Mohan, R. N., & Dean, C. (1994). Prevalence of postnatal psychiatric morbidity in mothers and fathers. *The British Journal of Psychiatry*, 164(6), 782-788.

Ballard, C., & Davies, R. (1996). Postnatal depression in fathers. *International Review of Psychiatry*, 8(1), 65-71.

Baril, M. E., Crouter, A. C., & McHale, S. M. (2007). Processes linking adolescent well-being, marital love, and coparenting. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 645.

Belsky, J., Lang, M., & Huston, T. L. (1986). Sex typing and division of labor as determinants of marital change across the transition to parenthood. *Journal of personality and social psychology*, 50(3), 517.

Belsky, J. & Pensky, E. (1988). Marital changes across the transition to parenthood. In Palkovitz, R. & Sussman, M.B. (Eds.) *Transition to parenthood*. (PP. 135-156.) New-York: Haworth.

Belsky, J., Putnam, S., & Crnic, K. (1996). Coparenting, parenting, and early emotional development. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 1996(74), 45-55.

Benin, M. H., & Agostinelli, J. (1988). Husbands' and wives' satisfaction with the division of labor. *Journal of Marriage and the Family*, 349-361.

Bergman, K., Rubio, R. J., Green, R. J., & Padrón, E. (2010). Gay men who become fathers via surrogacy: The transition to parenthood. *Journal of GLBT Family Studies*, 6(2), 111-141

Biss, W. J., & Horne, S. G. (2005). Sexual satisfaction as more than a gendered concept: The roles of psychological well-being and sexual orientation. *Journal of Constructivist Psychology*, 18(1), 25-38.

Brinamen, C. F., & Mitchell, V. (2008). Gay men becoming fathers: A model of identity expansion. *Journal of GLBT Family Studies*, 4(4), 521-541.

Cabrera, N., Tamis - LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty - first century. *Child development*, 71(1), 127-136.

Chan, R. W., Brooks, R. C., Raboy, B., & Patterson, C. J. (1998). Division of labor among lesbian and heterosexual parents: Associations with children's adjustment. *Journal of Family Psychology*, 12(3), 402.

Clark, R., Hyde, J. S., Essex, M. J., & Klein, M. H. (1997). Length of maternity leave and quality of mother-infant interactions. *Child development*, 364-383.

Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of personality and social psychology*, 58(4), 644

- Condon, J. T., Boyce, P., & Corkindale, C. J. (2004). The First - Time Fathers Study: a prospective study of the mental health and wellbeing of men during the transition to parenthood. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 38(1 - 2), 56-64.
- Cowan, C. P., & Cowan, P. A. (2000). *When partners become parents: The big life change for couples*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Cutrona, C. E. (1996). *Social support in couples: Marriage as a resource in times of stress*. Sage Publications, Inc
- Dopkins Stright, A., & Neitzel, C. (2003). Beyond parenting: Coparenting and children's classroom adjustment. *International Journal of Behavioral Development*, 27(1), 31-40.
- Dudley, M., Roy, K., Kelk, N., & Bernard, D. (2001). Psychological correlates of depression in fathers and mothers in the first postnatal year. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 19(3), 187-202.
- Dunne, G. A. (2000). Opting into motherhood lesbians blurring the boundaries and transforming the meaning of parenthood and kinship. *Gender & Society*, 14(1), 11-35.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71-75.
- Eggebeen, D. J., & Knoester, C. (2001). Does fatherhood matter for men?. *Journal of Marriage and Family*, 63(2), 381-393.
- Erikson, E. H. (1959). Identity and the life cycle: Selected papers. *Psychological issues*.
- Fagan, J., & Barnett, M. (2003). The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement. *Journal of Family Issues*, 24(8), 1020-1043.
- Feinberg, M. E., Kan, M. L., & Hetherington, E. M. (2007). The longitudinal influence of coparenting conflict on parental negativity and adolescent maladjustment. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 687-702.
- Gianino, M. (2008). Adaptation and transformation: The transition to adoptive parenthood for gay male couples. *Journal of GLBT Family Studies*, 4(2), 205-243.
- Golombok, S., & Tasker, F. (2010). Gay fathers. *The role of the father in child development*, 5, 319-340.
- Gottman, J. M., Levenson, R. W., Swanson, C., Swanson, K., Tyson, R., & Yoshimoto, D. (2003). Observing gay, lesbian and heterosexual couples' relationships: Mathematical modeling of conflict interaction. *Journal of homosexuality*, 45(1), 65-91.
- Greenstein, T. N. (2009). National context, family satisfaction, and fairness in the division of household labor. *Journal of Marriage and Family*, 71(4), 1039-1051.
- Hall, J. (2010). Lesbian Mothers & Gay Fathers: Overt and Subconscious Biases Concerning Parenting Fitness. *InfraRead: DJLS Online Supplement*, 1, 53-77.

Headey, B., Kelley, J., & Wearing, A. (1993). Dimensions of mental health: life satisfaction, positive affect, anxiety and depression. *Social Indicators Research*, 29(1), 63-82.

Heller, D., Watson, D., & Ilies, R. (2004). The role of person versus situation in life satisfaction: a critical examination. *Psychological bulletin*, 130(4), 574.

Heisel, M. J., & Flett, G. L. (2004). Purpose in life, satisfaction with life, and suicide ideation in a clinical sample. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26(2), 127-135.

Henwood, K., & Procter, J. (2003). The 'good father': Reading men's accounts of paternal involvement during the transition to first - time fatherhood. *British Journal of Social Psychology*, 42(3), 337-355.

Hudson, D. B., Campbell-Grossman, C., Ofe-Fleck, M., Elek, S. M., & Shipman, A. (2003). Effects of the new fathers network on first-time fathers' parenting self-efficacy and parenting satisfaction during the transition to. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 26(4), 217-229.

Huebner, D. M., Mandic, C. G., Mackaronis, J. E., Beougher, S. C., & Hoff, C. C. (2012). The impact of parenting on gay male couples' relationships, sexuality, and HIV risk. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 1(2), 106.

Johanson, S.M. & O'Connor, E. (2002) The gay baby boom. New-York: New York University Press.

Judge, T. A., & Watanabe, S. (1993). Another look at the job satisfaction-life satisfaction relationship. *Journal of applied psychology*, 78(6), 939.

Kandel, D. B., Davies, M., & Raveis, V. H. (1985). The stressfulness of daily social roles for women: Marital, occupational and household roles. *Journal of Health and Social Behavior*, 64-78

Katz-Wise, S. L., Priess, H. A., & Hyde, J. S. (2010). Gender-role attitudes and behavior across the transition to parenthood. *Developmental psychology*, 46(1), 18.

Kindlon, D. & Thompson, M. (2000). *Raising Cain: Protecting the Emotional Life of Boys*. New-York: Random house, Ballantine books.

Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., & Martin, C. E. (1948). Sexual behavior in the human male.

Kurdek, L. A. (1993). The allocation of household labor in gay, lesbian, and heterosexual married couples. *Journal of Social Issues*, 49(3), 127-139.

Kurdek, L. A. (2004). Are gay and lesbian cohabiting couples really different from heterosexual married couples? *Journal of Marriage and Family*, 66(4), 880-900.

Kurdek, L. A. (2005). What do we know about gay and lesbian couples?. *Current Directions in Psychological Science*, 14(5), 251-254.

Leary, A., & Katz, L. F. (2004). Coparenting, family-level processes, and peer outcomes: The moderating role of vagal tone. *Development and Psychopathology*, 16(03), 593-608.

- Lev, A. I. (2006). Gay dads: Choosing surrogacy. *Lesbian and Gay Psychology Review*, 7(1), 73-77.
- Lewis, R. J., Derlega, V. J., Griffin, J. L., & Krowinski, A. C. (2003). Stressors for gay men and lesbians: Life stress, gay-related stress, stigma consciousness, and depressive symptoms. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 22(6), 716-729.
- Lovestone, S. & Kumar, R. (1993). Postnatal psychiatric illness: The impact on partners. *British Journal of Psychiatry*, 193, 210-216.
- Leung, J. P., & Leung, K. (1992). Life satisfaction, self-concept, and relationship with parents in adolescence. *Journal of Youth and adolescence*, 21(6), 653-665.
- Mallon, G. P. (2004). *Gay men choosing parenthood*. Columbia University Press.
- Mangelsdorf, S. C., Laxman, D. J., & Jessee, A. (2011). Co-parenting in two-parent nuclear families. In: McHale, J. P. & Lindahl, K. M. (Eds), (2011). *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems*. , (pp. 39-59). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Maddux, J. E., & Gosselin, J. T. (2003). Self-efficacy. *Handbook of self and identity*, 218-238.
- McMahon, C. A., Barnett, B., Kowalenko, N. M., & Tennant, C. C. (2006). Maternal attachment state of mind moderates the impact of postnatal depression on infant attachment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(7), 660-669.
- Murray, L. (1992). The impact of postnatal depression on infant development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 33(3), 543-561.
- Murray, L., & Cooper, P. J. (1997). Effects of postnatal depression on infant development. *Archives of Disease in Childhood*, 77(2), 99-101.
- Near, J. P., Smith, C. A., Rice, R. W., & Hunt, R. G. (1984). A comparison of work and nonwork predictors of life satisfaction. *Academy of Management Journal*, 27(1), 184-190.
- Oishi, S., Diener, E. F., Lucas, R. E., & Suh, E. M. (1999). Cross-cultural variations in predictors of life satisfaction: Perspectives from needs and values. *Personality and social psychology bulletin*, 25(8), 980-990.
- Pacey, S. (2004). Couples and the first baby: responding to new parents' sexual and relationship problems. *Sexual and Relationship Therapy*, 19(3), 223-246.
- Paulson, J. F., Dauber, S., & Leiferman, J. A. (2006). Individual and combined effects of postpartum depression in mothers and fathers on parenting behavior. *Pediatrics*, 118(2), 659-668.
- Paulson, J. F., & Bazemore, S. D. (2010). Prenatal and postpartum depression in fathers and its association with maternal depression. *JAMA: the journal of the American Medical Association*, 303(19), 1961-1969.

- Patterson, C. J., & Farr, R. H. (2011). Co-parenting among lesbian and gay couples. *Co-parenting: A conceptual and clinical examination of family systems*. American Psychological Association, Washington, DC.
- Parasuraman, S., Greenhaus, J. H., & Granrose, C. S. (1992). Role stressors, social support, and well - being among two - career couples. *Journal of Organizational Behavior*, 13(4), 339-356.
- Piña, D. L., & Bengtson, V. L. (1993). The division of household labor and wives' happiness: Ideology, employment, and perceptions of support. *Journal of Marriage and the Family*, 901-912.
- Powdthavee, N. (2009). I can't smile without you: Spousal correlation in life satisfaction. *Journal of Economic Psychology*, 30(4), 675-689.
- Russell, G., & Radojevic, M. (1992). The changing role of fathers? Current understandings and future directions for research and practice. *Infant Mental Health Journal*, 13(4), 296-311.
- Ramchandani, P., Stein, A., Evans, J., & O'Connor, T. G. (2005). Paternal depression in the postnatal period and child development: a prospective population study. *The Lancet*, 365(9478), 2201-2205.
- Ramchandani, P. G., Stein, A., O'connor, T. G., Heron, J. O. N., Murray, L., & Evans, J. (2008). Depression in men in the postnatal period and later child psychopathology: a population cohort study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 47(4), 390-398.
- Robertson, E., Grace, S., Wallington, T., & Stewart, D. E. (2004). Antenatal risk factors for postpartum depression: a synthesis of recent literature. *General hospital psychiatry*, 26(4), 289-295.
- Rochlen, A. B., McKelley, R. A., Suizzo, M. A., & Scaringi, V. (2008). Predictors of relationship satisfaction, psychological well-being, and life satisfaction among stay-at-home fathers. *Psychology of Men & Masculinity*, 9(1), 17.
- Ruble, D. N., Fleming, A. S., Hackel, L. S., & Stangor, C. (1988). Changes in the marital relationship during the transition to first time motherhood: effects of violated expectations concerning division of household labor. *Journal of personality and social psychology*, 55(1), 78.
- Ruvolo, A. P. (1998). Marital well-being and general happiness of newlywed couples: Relationships across time. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(4), 470-489
- Shapiro, J. L. (1995) When men are pregnant. In: J. L. Shapiro, M.J Diamond & Greenberg, M. (Eds.) *Becoming a Father: Contemporary, Social, developmental and Clinical Perspectives*. (pp. 118-134). New-York, N.Y: Springer publishing.
- Sharp, D., Hay, D. F., Pawlby, S., Schmücker, G., Allen, H., & Kumar, R. (1995). The impact of postnatal depression on boys' intellectual development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 36(8), 1315-1336.
- Shelton, B. A., & John, D. (1996). The division of household labor. *Annual review of sociology*, 299-322.

Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15–28.

Stutzer, A., & Frey, B. S. (2006). Does marriage make people happy, or do happy people get married?. *The Journal of Socio-Economics*, 35(2), 326-347.

Strine, T. W., Chapman, D. P., Balluz, L. S., Moriarty, D. G., & Mokdad, A. H. (2008). The associations between life satisfaction and health-related quality of life, chronic illness, and health behaviors among US community-dwelling adults. *Journal of community health*, 33(1), 40-50.

Suitor, J. J. (1991). Marital quality and satisfaction with the division of household labor across the family life cycle. *Journal of Marriage and the Family*, 221-230.

Tasker, F. (2005). Lesbian mothers, gay fathers, and their children: A review. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 26(3), 224-240
Trowell, J. M. & Etchegoyen, A. (2002) *The importance of fathers: a psychoanalytic re-evaluation*. Hove : Brunner-Routledge

Vandewater, E. A., & Lansford, J. E. (1998). Influences of family structure and parental conflict on children's well-being. *Family Relations*, 323-330.

Von Sydow, K. (1999). Sexuality during pregnancy and after childbirth: a metacontent analysis of 59 studies. *Journal of Psychosomatic research*, 47(1), 27-49.

Waite, L. J., Luo, Y., & Lewin, A. C. (2009). Marital happiness and marital stability: Consequences for psychological well-being. *Social Science Research*, 38(1), 201-212.

Wells, G.C. (2005) *Making room for daddies: Male couples and their adopted children*. Dissertation for the degree of doctor of philosophy, The University of Texas, Austin.

Wilson, C. M. (2000). The creation of motherhood: Exploring the experiences of lesbian co-mothers. *Journal of Feminist Family Therapy*, 12(1), 21-44.

Zoja, L. (2002) *The father: historical, psychological and cultural perspectives*. Translation by Henry Martin. East Sussex: Brunner-Routledge.

נספחים

נספח א' – פתיח

שלום רב,

שמי מרב רונן ואני סטודנטית לתואר שני בפסיכולוגיה קלינית של ילדים במכללה האקדמית תל אביב-יפו.

אני מודה לך על הקדשה מזמנך והשתתפותך במחקר.

מטרת המחקר היא להבין את הקשר שבין שביעות רצון מזוגיות ומחלוקת התפקידים בה, לבין המעבר להורות.

הנך מתבקש/ת לקרוא בעיון את ההוראות ולענות על השאלות.

זמן מילוי השאלונים הינו כעשרים דקות.

במידה והנך נתקל/ת בבעיה כלשהי הנך מוזמן/ת לשאול.

השאלונים ימולאו בעילום שם. הנתונים שיתקבלו מהמחקר הם לצרכי מחקר זה בלבד ולא יעשה בהם שימוש נוסף.

חלק מהשאלות מתייחסות לנושאים אישיים ופרטיים. אינך חייב/ת לענות על כל השאלות. במידה ותרגיש/י אי נוחות הנך רשאי/ת להפסיק את מילוי השאלון בכל שלב.

בתום המחקר ניתן לקבל פרטים נוספים בועדת האתיקה של מכללה האקדמית של תל אביב יפו ע"י טופס ה-DEBRIEFING.

בנוסף, עם תום תקופת הרצת המחקר, אשמח לספק פרטים נוספים והסבר מלא לגבי רציונל המחקר ומטרותיו, מידע אשר לפי שעה יישאר חסוי בחלקו. המעוניינים לקבל פרטים, מידע והסברים מוזמנים לפנות אליי במייל.

בתודה מראש,

מרב רונן

נספח ב' – שאלון פרטים אישיים

אנא מלא/י את הפרטים הבאים:

מין: זכר / נקבה

למי את/ה נמשך/כת מינית?
אנא סמן/ני על הסקלה:

6	5	4	3	2	1	0
לגברים בלבד	בעיקר לגברים	לגברים קצת יותר	לגברים ונשים באופן שווה	לנשים קצת יותר	בעיקר לנשים	לנשים בלבד

גיל:

משך שנות זוגיותך הנוכחית:

כמות הילדים שנולדו במסגרת זוגיותך הנוכחית:

מגדרי וגילאי הילדים שנולדו במסגרת זוגיותך הנוכחית:

מקום מגורים: דרום / מרכז / צפון

כיצד את/ה מגדיר/ה את מידת דתיותך: חילוני / מסורתי / דתי / חרדי

רמת השכלה: יסודית / תיכונית / אקדמאית / אחר

נספח ג' – שאלון הסתגלות זוגית

אצל מרבית האנשים קיימים חילוקי דעות במערכת היחסים עם בן הזוג. ציין/ציני בבקשה את מידת ההסכמה או אי ההסכמה בינך לבין בן/בת זוגך, עבור כל אחד מהפריטים ברשימה:

תמיד מסכימים	כמעט תמיד מסכימים	לעיתים קרובות לא מסכימים	מדי פעם לא מסכימים	תמיד מסכימים	כמעט תמיד מסכימים	תמיד מסכימים
5	4	3	2	1	0	1. טיפול בענייני הכספים במשפחה
5	4	3	2	1	0	2. נושאים הקשורים לבילויים
5	4	3	2	1	0	3. נושאי דת
5	4	3	2	1	0	4. הפגנת חיבה
5	4	3	2	1	0	5. חברים
5	4	3	2	1	0	6. יחסי מין
5	4	3	2	1	0	7. נורמטיביות (התנהגות מקובלת בחברה)
5	4	3	2	1	0	8. פילוסופיית החיים
5	4	3	2	1	0	9. דפוסי התמודדות עם ההורים / החמים
5	4	3	2	1	0	10. שאיפות, מטרות ומה שמאמינים שחשוב
5	4	3	2	1	0	11. כמות הזמן שמבלים יחד
5	4	3	2	1	0	12. קבלת החלטות חשובות
5	4	3	2	1	0	13. מטלות משק הבית
5	4	3	2	1	0	14. פעילויות ותחומי עניין בשעות הפנאי
5	4	3	2	1	0	15. החלטות קריירה

באיזו תכיפות לדעתך מתרחשים האירועים הבאים בינך לבין בן/בת זוגך?

אף פעם	לעיתים רחוקות	לפעמים	לעיתים קרובות	רוב הזמן	כל הזמן	
5	4	3	2	1	0	1. באיזו תכיפות אתם משוחחים או שוקלים גירושין, פירוד או סיום של הקשר שלכם?
5	4	3	2	1	0	2. באיזו תכיפות אתה/אני/בן/בת זוגך עוזבים את הבית לאחר מריבה?
5	4	3	2	1	0	3. באופן כללי, באיזו תכיפות אתה/חושב/ת שהיחסים בינך לבין בן/בת זוגך טובים
5	4	3	2	1	0	4. האם אתה/מתחרטת שהתחתנת או שעברתם לגור יחד?
5	4	3	2	1	0	5. באיזו תכיפות אתה/ובת/בת זוגך רבים?
5	4	3	2	1	0	6. באיזו תכיפות אתה/ובן/בת זוגך "עולים אחד לשני על העצבים"?

באיזו תכיפות לדעתך מתרחשים האירועים הבאים בינך לבין בן/בת זוגך?

אף פעם	פעם בחודש	פעם או פעמיים בחודש	פעם או פעמיים בשבוע	פעם ביום	יותר מפעם ביום

5	4	3	2	1	0	1. מחליפים רעיונות אחד עם השני בעניין רב
5	4	3	2	1	0	2. צוחקים יחד
5	4	3	2	1	0	3. משוחחים על משהו ברוגע
5	4	3	2	1	0	4. עובדים יחד על פרויקט

המשפטים הבאים נוגעים לנושאים שלפעמים זוגות מסכימים לגביהם ולפעמים אינם מסכימים לגביהם. ציין/ני בבקשה האם אחד הפריטים הרשומים מטה גרם לחילוקי דעות או לבעיות ביחסים בינך לבין בן/בת זוגך, במהלך השבועות האחרונים (סמן/ני כן או לא)

לא	כן	
		1. עייפים מדי בשביל יחסי מין
		2. לא מראים אהבה

הנקודות על הקו הבא מייצגות דרגות שונות של אושר בקשר שלך ושל בן/בת זוגך. הנקודה האמצעית "מאושר/ת", מייצגת את דרגת האושר של מרבית הקשרים בין בני זוג. הקף/הקיפי בבקשה את הנקודה אשר מתארת באופן הטוב ביותר את דרגת האושר שלך בקשר עם בן/בת זוגך, בהתחשב בכל הנסיבות.

6	5	4	3	2	1	0
אושר מוחלט	אושר רב מאוד	מאוד מאושר/ת	מאושר/ת	מעט לא מאושר/ת	די לא מאושר/ת	רחוק/ה מלהיות מאושר/ת

איזה מהמשפטים הבאים מתאר באופן הטוב ביותר את מה שאת/ה מרגיש/ה לגבי עתיד הקשר בינך לבין בן/בת זוגך? (סמן/ני משפט אחד)

- _____ אני רוצה נואשות שהקשר בינינו יצליח, מוכן/נה לעשות כל דבר בכדי שזה יקרה.
- _____ אני מאד רוצה שהקשר בינינו יצליח, אעשה כל מה שביכולתי בכדי שזה יקרה.
- _____ אני מאוד רוצה שהקשר בינינו יצליח, ואמלא את חלקי בכדי שזה יקרה.
- _____ יהיה נחמד אם הקשר בינינו יצליח, אך אני לא יכול/ה לעשות יותר ממה שאני עושה כעת בכדי לעזור לו להצליח.
- _____ יהיה נחמד אם הקשר בינינו יצליח, אך אני מסרב/ת לעשות יותר ממה שאני עושה כעת בכדי לשמור על הקשר הזה.
- _____ הקשר בינינו לעולם לא יוכל להצליח ואין יותר דבר שביכולתי לעשות בכדי לשמור עליו.

נספח ד' – שאלון חלוקת תפקידים

כל הזוגות מפתחים דרכים לחלוקת תפקידים במשפחה הכוללים טיפול בבית וטיפול בילדים במידה והם הורים. להלן נבקשך לענות על שאלות המתארות כיצד חלוקת התפקידים מתבצעת במשפחה שלך.

חלוקת תפקידים – 1

לגבי המשפטים הבאים אנא ציין/ני עד כמה הם משקפים את חלוקת התפקידים בינך ובין בן/בת זוגך. סמן/ני בעיגול את התשובה המתאימה כאשר 1 מציין "בן/ת זוגי עושה את הכל", 5 "אנו חולקים במידה שווה" 9 "אני עושה הכל". בצד ימין של הטבלה ציין/ני כיצד נעשית חלוקת התפקידים כיום. בצד שמאל של הטבלה כיצד היית רוצה שתהיה חלוקת התפקידים.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
בן/ת זוגי	שווה	אני						
עושה הכל								עושה הכל

כיצד מתבצעת חלוקת התפקידים כיום		כיצד הייתי רוצה שתהיה חלוקת התפקידים
1. תכנון ובישול ארוחות		
2. שטיפת כלים		
3. תיקון דברים בבית		
4. ניקיון הבית		
5. הוצאת זבל		
6. קניות לצורכי הבית		
7. תשלום חשבונות		
8. כביסה : רחיצה, קיפול וגיהוץ		
9. המצאות בקשר רציף עם משפחה וחברים		
10. טיפול ברכב		
11. פרנסת המשפחה		
12. טיפול בגינה, עציצים, חצר		
13. עבודה מחוץ לבית		

14. באופן כללי עד כמה את/ה מרוצה מאופן חלוקת התפקידים בינך ובין בן/ת זוגך בכל הקשור למשימות בבית?

א. מאוד מרוצה ב. די מרוצה ג. ניטרלית ד. די לא מרוצה ה. מאוד לא מרוצה

15. באופן כללי עד כמה את/ה מרוצה מאופן חלוקת התפקידים בינך ובין בן/ת זוגך בכל הקשור לעבודה מחוץ לבית? (עבודה בשכר)

א. מאוד מרוצה ב. די מרוצה ג. ניטרלית ד. די לא מרוצה ה. מאוד לא מרוצה

חלוקת תפקידים – 2

בחלק הזה אנא ציין/ני עד כמה המשפטים משקפים את חלוקת התפקידים בינך ובין בן/ת זוגך בכל הקשור לטיפול בילדים. אנא, התייחס/י בתשובותיך רק לילדים שנולדו מתוך מערכת היחסים הנוכחית שלך, אשר מתגוררים בביתך במשך כל הזמן.

אנא סמני את התשובה המתאימה כאשר 1 מציין "בן/ת זוגי עושה את הכל", 5 "אנו חולקים במידה שווה" 9 "אני עושה הכל". בצד ימין של הטבלה צייני כיצד זה נעשה כיום. בצד שמאל של הטבלה איך היית רוצה שתהיה חלוקת התפקידים.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
בן/ת זוגי עושה הכל	שווה	אניעושה הכל						
בעמודה השמאלית ביותר אנא ציין/ני עד כמה את/ה מרגישה/ה כשירה ביחס לתפקיד								
1	2	3	4	5				
לא כשירה לחלוטין	כשירה באופן ממוצע	מאוד כשירה						

רמת הכשירות 1-5	כיצד הייתי רוצה שתהיה חלוקת התפקידים	כיצד מתבצעת חלוקת התפקידים כיום
		1. קריאה לילד
		2. הכנת ארוחות לילד
		3. הלבשת הילד
		4. מקלחת לילד
		5. החלטה כיצד להגיב לבכי
		6. התעוררות בלילה לילד
		7. יציאה עם הילד לגינה, מגרש משחקים, חוגים
		8. בחירת צעצועים
		9. משחק עם הילד
		10. כביסה לילד
		11. דאגה לבייביסיטר
		12. לקיחה והחזרה של הילד מהגן, בית ספר
		13. טיפול בילד במקומות ציבוריים כגון מסעדות, קניות, ביקורים
		14. הצבת גבולות לילד
		15. הענשת הילד
		16. הוראה לילד
		17. סידור אחרי הילד
		18. אירגון לילד ביקורים, מפגש עם חברים
		19. עזרה כאשר לילד יש בעיה עם חברים/אחים

חלוקת תפקידים - 3

לאחר ששאלנו על משימות ספציפיות, אנא חשוב/חשבי על ההתרשמות הכללית שלך לגבי חלוקת התפקידים בינך ובין בן/ת זוגך בכל הקשור לטיפול בילדים שנולדו מתוך מערכת היחסים הנוכחית שלך, אשר מתגוררים בביתך במשך כל הזמן.
אנא עני על השאלות הבאות ע"פ הפרמטרים הבאים:

יחידה – יש לך אחריות מלאה על הטיפול בילד, אתה מבצע/ת ללא היסוס כל פעולה הקשורה לטיפול בילד מבלי עזרה מבן/ת זוגך בין אם הוא/היא נוכח/ת או לא.

עיקרית – אתה/ה בסופו של דבר אחראית/על הילד. אתה/ה נעזרת/לעתים בבן/ת זוגך או שהוא/היא מתנדבת/לעתים לעזור אך אתה/ה עדיין "מפקחת" ואחראית לוודא שצורכי הילד סופקו בלי קשר למי שביצע בפועל.

משותפת – לך ולבן/ת זוגך אחריות פחות או יותר שווה לטיפול בילד.

תומכת – בן/ת זוגך הוא/היא האחראית הראשון/נה לטיפול בילד, אתה/ה לעתים עוזרת/ת או מטפלת בעצמך. בעיקרון אתה/ה בתפקיד של עזרה.

נמנעת – אין לך שום מעורבות בטיפול בילד, אתה/ה לא לוקחת אחריות על הטיפול בילד ולא עושה כמעט שום דבר.

1. בהתרשמות כללית כיצד היית מדרגת את המעורבות שלך בטיפול בילד ?

א. יחידה ב. עיקרית ג. משותפת ד. תומכת ה. נמנעת

2. בהתרשמות כללית כיצד היית מדרגת את מעורבות בן/ת זוגך בטיפול בילד ?

א. יחידה ב. עיקרית ג. משותפת ד. תומכת ה. נמנעת

3. באופן כללי איך אתה/ה מרגיש/ה לגבי רמת המעורבות שלך בטיפול בילד ?

א. מאוד מרוצה ב. די מרוצה ג. ניטרלית ד. די לא מרוצה ה. לא מרוצה

4. באופן כללי איך אתה/ה מרגיש/ה לגבי רמת המעורבות של בן/ת זוגך בטיפול בילד ?

א. מאוד מרוצה ב. די מרוצה ג. ניטרלית ד. די לא מרוצה ה. לא מרוצה

5. באופן כללי איך לדעתך מרגיש/ה בן/ת הזוג שלך ביחס לרמת המעורבות שלך בטיפול בילד ?

א. מאוד מרוצה ב. די מרוצה ג. ניטרלית ד. די לא מרוצה ה. לא מרוצה

נספח ה' – שאלון שביעות רצון כללית מהחיים

לפניך רשימת היגדים. סמן/סמני מהי מידת ההסכמה שלך עם כל אחד מהם:

אני מאוד לא מסכים/ה	אני לא מסכים/ה	אני די לא מסכים/ה	אינני מסכים/ה או לא מסכים/ה	אני די מסכים/ה	אני מסכים/ה	אני מאוד מסכים/ה	
---------------------	----------------	-------------------	-----------------------------	----------------	-------------	------------------	--

1	2	3	4	5	6	7	מבחינות רבות חיי קרובים לאידיאליים
1	2	3	4	5	6	7	תנאי חיי מצוינים
1	2	3	4	5	6	7	אני שבע/ת רצון מחיי
1	2	3	4	5	6	7	נכון לעכשיו קיבלתי את הדברים שרציתי מחיי
1	2	3	4	5	6	7	אילו יכולתי לחיות את חיי מחדש, כמעט ולא הייתי משנה דבר